

MIKÄ TEKEE JUURI TEISTÄ TEIDÄT?
Omaohjaajuuden vuosikello Pienryhmäkoti Venniin

Hirvonen Heidi

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2023

Sosiaalialan koulutus
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Heidi Hirvonen	Vuosi	2023
Ohjaaja(t)	Virpi Piira, Matti Virtasalo		
Toimeksiantaja	Familiar Oy		
Työn nimi	Mikä tekee juuri teistä teidät? – Omaohjaajuuden vuosikello Pienryhmäkoti Venniin		
Sivu- ja liitesivumäärä	46 + 4		

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Pienryhmäkoti Vennin kanssa, joka on yksi Familiarin lastensuojeluyksiköistä. Olen tehnyt töitä tuntityöntekijänä yksikköön vuodesta 2021 lähtien. Aihe opinnäytetyöhön tuli Vennin kautta ja se on sidoksissa vuoden 2022 teemaan, joka on omaohjaajuus. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on omaohjaajuuden vuosikello lastensuojeluyksikkö Venniin.

Opinnäytteen tavoitteena on saada aikaan yhteistyössä yksikössä asuvien nuorten sekä ohjaajien kanssa vuosikello, jonka teemana on omaohjaajuus. Vuosikellosta tehdään ajaton, visuaalinen ja helposti päivitettävä kokonaisuus. Jokainen nuori yhdessä omaohjaajansa kanssa suunnittelee joko kaksi tai kolme kuukautta vuosikelloon. Tavoitteena on, että kelloon saadaan kaikille näkyville mielekästä tekemistä ja yhteisiä puheenaiheita omaohjaaja-ajolle ympäri vuoden. Kellossa näkyy nuorten ääni, heidän mielipiteensä ja ajatusmaailmansa, jotta yksikössä asuminen tuntuisi mukavammalta.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on vuosikellon lisäksi tuottaa tietoa yksikön työntekijöille. Omaohjaajan tehtävänä on tutustua niin sanotusti omaan nuoreensa. Vuosikellosta he näkevät mistä voisi puhua tai millaista tekemistä voisi yhdessä tehdä. Vuosikellon tekemisen aikana sekä sen jälkeen yhdessä puhuminen ja tekeminen kasvattavat luottamusta turvalliseen aikuiseen. Huomioimisen arvoinen asia on ollut, helppous juttelulle, kun on tekemistä samaan aikaan. Muun muassa tästä syystä vuosikelloon kootaan sekä puhumisen aiheita että tekemistä.

Teoreettisena viitekehystenä toimii omaohjaajuus, ratkaisukeskeisyys sekä osallisuus ja toimijuus. Nämä kaikki antavat vahvan pohjan omaohjaajuudelle ja kulkevat matkassa koko työskentelyn ajan. Nykyaikana lastensuojelulaitoksissa käytetään enemmän ratkaisukeskeisyyttä menetelmänä omaohjaajuuden rinnalla. Tämän lisäksi lapsen/nuoren osallisuus ja toimijuus pyritään palauttamaan omalle ikätasolle sopivaksi. Näin lapsi/nuori pystyy ajattelemaan ja toimimaan osana yhteiskuntaa.

Avainsanat vuosikello, omaohjaajuus, lastensuojelu, ratkaisukeskeisyys, osallisuus, toimijuus

Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Heidi Hirvonen	Year	2023
Supervisor	Virpi Piira, Matti Virtasalo		
Commissioned by	Familiar Oy		
Subject of thesis	What makes you how you are? - The annual clock of personal care to Pienryhmäkoti Venni		
Number of pages	46 + 4		

The thesis has been done in cooperation with Pienryhmäkoti Venni which is one of Familiar's child protection units. I have been working in that unit since 2021. The topic for the thesis came through Venni and it is linked to the 2022 theme, which is personal carer. This is an operational thesis, and the output is an annual clock for personal carer. The annual clock is made specifically for this child protection unit.

The aim of the thesis is to create an annual clock in cooperation with the young people living in the unit and their tutors. The theme is personal care. The annual clock is made into a timeless, visual, and easily updated entirety. Each youngster, together with their personal carer, plans either two or three months for the annual clock. The goal is to have written down meaningful things to do and common topics for personal carer times all year round. When the clock is on the wall everyone can see it and it gives good tips for the future. The clock shows the voice of young people, their opinions and world of thought, so that living in the unit would feel more comfortable.

The thesis is functional, and the purpose is, in addition to the annual clock, to produce information for the employees. The task of a personal carer is to get to know her own young person, so to speak. From the annual clock, they can see what they could talk about or what kind of things they could do together. During and after making the annual clock, talking, and doing things together increases trust to a safe adult. Something worth noting has been that it is easier for young people to talk when they have something to do at the same time. For this reason, among other things, topics for talking and things to do are put together in the annual clock.

Personal care, solution orientation, participation and agency are the base of theoretical framework. All of these provide a strong foundation for personal carer and will accompany one through working life. Nowadays child welfare institutions use more solution-oriented methods alongside personal care. In addition to this, the aim is to restore the young person's participation and activity to a level suitable for their age. This is how they can think and act as part of society.

Key words   annual clock, personal carer, child welfare, solution orientation, participation, agency

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUS JA TOIMIJUUS	7
2.1	Sanojen merkitys ja kuulluksi tuleminen osallisuudessa	8
2.2	Kokemuksista toimijuuteen	11
3	RATKAISUKESKEINEN OHJAAJUUS	14
3.1	Negatiiviset ongelmat positiivisiksi ratkaisuiksi	14
3.2	Ihmisen voimavarat ja kyvyt elämässä	17
3.3	Tavoitteet ja myönteinen palaute mukaan elämään	18
4	OMAOHJAAJUUS LASTENSUOJELULAITOKSESSA	20
4.1	Turvallinen aikuinen arjessa mukana	20
4.2	Tuvaliset ja turvattomat kiintymyssuhteet	23
4.3	Vuoden suunnittelu kellonmuodossa	26
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	28
5.1	Yhteistyössä Familiar Oy	29
5.1.1	Pienryhmäkoti Venni	31
5.2	Toiminnallinen opinnäytetyö	32
5.3	Tavoitteet	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
7	POHDINTA	40
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Opinnoissani olen suuntautunut lastensuojeluun, joten idea toiminnallisesta opinnäytetyöstä lastensuojelun parissa oli jatkumo kursseille. Aihe ja työ lastensuojelun parissa kiinnostaa hyvin paljon ja mietinkin miten saan hyödyntää kiinnostustani opinnäytetyössäni. Tein opinnäytetyöni Pienryhmäkoti Venniin, jossa olin opinnäytetyöni tekohetkellä töissä. Venni on yksi Familiarin lastensuojeluyksiköistä ja heillä on menossa teemavuosi omaohjaajuuteen liittyen. Sainkin heiltä idean omaan opinnäytetyöhöni.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tehdä omaohjaajuuden vuosikello, jossa osallisena olivat sekä omaohjaajat että nuoret. He tekivät ajattoman ja visuaalisen kellon yhteistyössä mutta kuitenkin yksilöllisesti. Jokainen nuori sai tehtäväkseen suunnitella 2–3 kuukautta vuodesta. Jokaiseen kuukauteen tuli sekä aktiviteetteja, joita olisi mahdollista tehdä kyseisenä kuukautena sekä aiheita, joita omaohjaajan kanssa pystyisi/haluttaisi kyseisenä vuoden aikana jutella. Kello sijoitettiin Vennin seinälle kaikkien nähtäville, jolloin se toimii sekä karttana vuoden läpi mutta myös muistuttajana omaohjaajuuden merkityksellisestä työstä. Vuosikellon tarkoitus on lähentää omaohjaajan ja nuoren suhdetta yhteisellä tekemisellä, keskusteluilla sekä tutustumisella. Osalla nuorista omaohjaajat ovat vaihtuneet, joten tämä on oiva tilaisuus tutustumiselle ja yhteiselle juttutuokiolle. Tulevaisuuden tarkoitus kellolla on muistuttaa omaohjaajatyön tärkeydestä, antaa ideoita yhteiselle ajalle ja sitä on tarkoitus päivittää tarpeen mukaan.

Olen työskennellyt Vennissä yhteensä 1,5 vuotta tuntityöntekijänä ja olen nähnyt niin sanottuna ulkopuolisena aika paljon. Yksi asia minkä olen pistänyt merkille alusta alkaen, on omaohjaajuuden työ ja siihen keskitettävä aika. Omaohjaajuuteen keskittyminen vasta perustetussa laitoksessa on hyvin tärkeää ja sitä on hyvä tarkastella ja kehittää tietyin väliajoin. Mielestäni vuosikello, joka keskittyy juuri omaohjaajuuteen ja joka muistuttaa omaohjaajuuden työstä yksikön seinällä päivittäin, auttaa jokaista kehittämään omaa työtään. Vennissä on menossa omaohjaajuuden teemavuosi 2022 joten uskon näiden kahden asian yhdistäminen saa omaohjaajuuden työn merkitykselliseksi ja tärkeäksi sekä työntekijöiden että nuorten keskuudessa.

Opinnäytetyön viitekehys rakentuu osallisuudesta ja toimijuudesta, ratkaisukeskeisyydestä sekä siitä mitä omaohjaajuus oikein on. Olen rajannut työn omien mielenkiintojen mukaan sekä sen kuinka tärkeä omaohjaajan olisi ymmärtää nämä asiat sekä oman työn että nuoren hyvinvoinnin kannalta. Yleensä laitoksessa asuvilla nuorilla on särö luottamuksessa aikuisiin, joka pitäisi palauttaa. Tässä tehtävässä tähtiroolissa ovat omaohjaajat. Työntekijöiden tulisi myös muistaa jokaisella nuoren on oma raja osallisuudelle ja siihen monesti liittyy sen hetkinen toimintakyky. Jos oma toimintakyky on nollassa niin silloin sekä osallisuus että toimijuus ovat myös nollassa. Tähän liittyy mielestäni vahvasti ratkaisukeskeisyys johon laitostyössä pitäisi pyrkiä. Nykyään lähestymistapa on enemmänkin ongelmakeskeinen mikä ei palvele ketään, joten jos jokainen kiinnittäisi huomiota omaan toimintatapaan niin lopputuloksen näkisi varmasti nuorissa. Täytyisi kuitenkin muistaa lastensuojelulaitoksen olevan nuorten koti sillä hetkellä, joten jos heillä ei ole hyvä olla omassa kotona niin silloin nuori helposti lähtee omille teilleen.

2 LAPSEN JA NUOREN OSALLISUUS JA TOIMIJUUS

Jotta ihminen pystyy omaamaan osallisuutta ja toimijuutta, hänen täytyy omistaa myös monia muita ominaisuuksia. Jos nuoren menneisyydessä hänelle ei ole opetettu esimerkiksi tunteiden näyttämistä tai muiden hyväksymistä sellaisena kuin he ovat, se vaikuttaa heidän elämäänsä myös tulevaisuudessa. Kaikki lähtee nuoren kuulluksi tulemisesta omana itsenään ja hänen kysymystensä sallimisesta. Näin lähetämme hänelle viestin hänen itsensä ja hänen mielipiteidensä arvostamisesta. Nuori tulee ottaa vastaan ilman tulkitsemista ja ennako-odotuksia. Tulkitseminen tarkoittaa tässä sitä, että luulemme tietävämme miten toinen toimii tai miten toinen ymmärtää asioita. Monesti teemme vääriä tulkintoja, koska emme muista jokaisen ihmisen olevan erilainen ja jokainen kokee asiat eri tavalla. Tästä syystä kysyminen on aina parempi vaihtoehto kuin tulkinnan tekeminen. (Saukkola & Laane 2017, 29.)

Nuorella on olemassa tietoa ja taitoa vaikkei hän osaa niitä aina sanoittaa järkevästi. Kun annamme heille aikaa ja juttelemme heille päivittäin, voimme auttaa lähestymään asiaa. Monesti he kuitenkin tarvitsevat apua tunteidensa jäsentämiseen ja sanoittamiseen. Tärkeintä on kuitenkin muistaa, että kaiken ilon, surun ja kiukun takana on yleensä aito tunnekokemus, joka on nuorelle totta. Aina silloin tällöin aikuinen joutuu tekemään päätöksiä, jotka eivät ole nuorelle mieluisia, mutta päätökset täytyy pystyä perustelemaan ja kuuntelemaan nuoren omat, aidot tunteet huomioiden. Näin jo olemassa oleva luottamussuhde säilyy ja nuori oppii lisää säännöistä, ohjeista ja toimintatavoista. (Saukkola & Laane 2017, 31–32.)

Lastensuojelun keskusliitto on toteuttanut verkkokyselyn kesällä 2018, jossa selvitettiin lasten ja nuorten (11–17 vuotiaiden) näkemystä omaan osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Tässäkin kyselyn taustana oli lasten ja nuorten mielipiteiden kysyminen liian harvoin heidän omasta mielestään ja heidän mielestään heitä ei kuunnella tarpeeksi eikä heitä oteta vakavasti. Lopputuloksena tässä on, että lasten ja nuorten mielestä heitä koskevat päätökset vastaavat heidän tarpeitaan parhaiten silloin kun aikuiset ottavat myös heidän mielipiteensä huomioon prosessissa. Heille on tärkeää heidän työnsä huomaaminen ja sen arvostaminen. Heidän mielestään oma toiminta sekä

yhteinen toiminta ovat tärkeitä muutosten aikaansaamiseksi. (Hipp, Pollari & Luoma 2018, 4)

2.1 Sanojen merkitys ja kuulluksi tuleminen osallisuudessa

Osallisuudelle ei ole olemassa vain yhtä, ainoa ja oikeaa käsitettä, joka selittäisi ihmisen toiminnan. Osallisuudelle on rakennettu tietynlainen viitekehitys, joka kertoo muun muassa mihin toimintaa ja palveluita olisi hyvä suunnata, jotta epäoikeudenmukaisuutta kokevien ja syrjittyjen nuorten osallisuus vahvistuisi ja heidän hyvinvointinsa parantuisi. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 9.) Osallisuus on muun muassa osallistumista, olemista ja monenlaisia prosesseja, joissa erilaiset oikeudet, vapaudet ja rajoitukset vaihtelevat. Esimerkiksi ihmisen hyvinvointi lisääntyy, kun hän löytää itselleen mielekästä tekemistä ja hänen elämäänsä tulee enemmän ennakoitavuutta ja hallintaa. (Isola ym. 2017, 16.)

Laajemmalla mittapuulla osallisuus on jaettu kolmeen eri osa-alueeseen, jotka voidaan kuvata erilaisilla kehillä. Sisin ja pienin kehä on oman elämän osallisuuden kehä. Keskimäinen kehä on osallisuus yhteiskuntaan, lähipiiriin ja elinympäristöön. Uloin ja isoin kehä on paikallinen osallisuus. (Isola ym. 2017, 23.) Oman elämän osallisuutta syvennetään palveluilla, jotka vastaavat ihmisen tarpeita sekä tarjotaan tilaisuuksia sellaiseen toimintaan, jolla on mahdollista luoda erilaisia yhteyksiä muihin ihmisiin. Tämän lisäksi olisi hyvä, jos ihminen pysyisi vahvistamaan omaa autonomiaansa ja lisäämään oman elämänsä hallittavuutta sekä ymmärrettävyyttä. (Isola ym. 2017, 25.) Jotta ihminen pystyy olemaan osallisena esimerkiksi omaan elinympäristöönsä, hänen aineelliset ja aineettomat tarpeet tulee saada tyydytettyä ja ennen kaikkea hänelle tulee luoda turvallisuuden tunne. Elämässä isossa osassa ovat myös vastavuoroisuus, kokemus merkityksellisyydestä, vaikuttaminen ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin. (Isola ym. 2017, 25–26.) Osallisuuden paikallisuudesta puhuttaessa keskitytään niihin olosuhteisiin, jotka edistävät osallisuutta ovat lähellä ihmistä. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa sellaisten tilojen rakentamista ihmisille, joissa he pystyvät näyttämään omaa osaamistaan ja panostamaan niin sanottuun yhteiseen hyvään. (Isola ym. 2017, 38.)

Tiina Muukkonen (2013, 172) on taas jakanut osallisuuden merkitykset ja hyödyt viiteen erilaiseen luokkaan lasten ja vanhempien näkökulmasta:

- Lapsi tulee kuulluksi ja voi vaikuttaa
- Tieto ja ymmärrys kasvavat
- Suojelun toteuttaminen on luontevaa
- Voimavarat saadaan esiin ja käyttöön
- Yhteinen arviointi on mahdollista.

Ensimmäistä hyötyä voidaan sanoa tärkeimmäksi, koska se antaa lapselle mahdollisuuden kertoa oman tarinansa niin kuin hän on sen kokenut. Lapselle on äärimmäisen tärkeää heidän sanomisien merkitys aikuisille. Toisen hyödyn tavoitteena on kuva oman elämän järjestyksen jäsentymisestä ja hänen tiedon saaminen niin itsestään kuin perheestään ja perimästään. Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään lapsen tiedon kasvamisesta vaan myös aikuisten. Aikuiset voivat saada lapsilta sellaista tietoa, jota he eivät ole aiemmin saaneet tai tienneet. Tässä on myös suuri mahdollisuus kommunikaation ja ymmärryksen kasvaminen toisia kohtaan pikkuhiljaa. Kolmantena osallisuus ja suojele tukevat toisiaan. Suojeleeseen kuuluu esimerkiksi suora tuki tai vanhempien kesken tehtävä työ kuten vastuunkanto. Neljäntenä hyötynä esiin tulee sekä huolet ja muutostarpeet kuin olemassa olevat voimavaratkin. Kun voimavarat nousevat esille, niitä on helpompi vahvistaa, jolloin myös huolet ja muutostarpeet ovat helpompi käsitellä järkevästi. Viidentenä ja viimeisenä on arvioinnin moniäänisyys. Arvioinnissa otetaan aina huomioon sekä lapsen mielipide että aikuisten näkökanta asioihin. (Muukkonen 2013, 172–174.)

Lapselle ja nuorelle osallisuus tarkoittaa enemmänkin mahdollisuutta olla mukana ja osana. Monesti osallistumiseksi luetaan vain sellaiset teot ja tavat, joissa aikuiset ovat lasten tukena eikä niinkään lasten ja nuorten omat mahdollisuudet ja omien silmien kautta nähdyt tapahtumat. Tästä syystä osallistumisen mahdollisuuksia tulisi tarkastella heidän arjessaan. (Stenvall 2021, 177.) Miten he näyttävät sitten osallisuuttaan arjessa? He haluavat mahdollisuuden vaikuttaa heitä koskeviin asioihin ja tehdä valintoja elämänsä suhteen. Tällaisia voi olla esimerkiksi harrastukset, lemmikit tai ystävyysuhteet. Näiden lisäksi he saavat omaa ääntään kuuluville ja näkyville esimerkiksi eri

oppilaskunnissa tai nuorisovaltuustoissa, jos halua riittää. Kuitenkin, jotta lasten ja nuorten osallisuutta pystyttäisiin parantamaan, aikuisten ymmärrystä siitä, mitkä asiat vaikuttavat juuri heidän lapsien ja nuorien osallisuuteen, tulisi vahvistaa. Lapset voivat monesti kokea, ettei heitä uskota, heitä vähätellään tai ei oteta vakavasti, jolloin tilanne on lähtökohtaisesti jo epäreilu ja pettymys leijuu ilmassa. Aikuisten täytyy saada luottamus lapseen, jotta lapsi pystyy uskomaan omiin vaikuttamismahdollisuuksiin, jonka kautta hän myös vaikuttaa omaan osallisuuteen. (Stenvall 2021, 178, 181.)

Aikuisten täytyy myös osallistaa lapsia ja nuoria koska he eivät välttämättä osaa tehdä esimerkiksi päätöksiä oman elämänsä suhteen. Lapset ja nuoret tulee osallistua yhdessä aikuisten kanssa tärkeisiin asioihin elämässä. Ei voida olettaa, että yhtäkkiä lapsista ja nuorista tulisi vastuullisia ja osallistuvia kansalaisia ilman että heitä on altistettu erilaisille taidoille ja vastuuttamiselle. Kukaan ei ole seppä syntyessään, vaan taidot opitaan tarkastelemalla, tekemällä ja tarpeeksi hyvällä motivaatiolla. Tästä hyvänä esimerkkinä voisi olla lapsi, joka rakentaa palapeliä. Aluksi hän tarvitsee aikuisen tukea, neuvoja ja motivointia, jotta hän saa tehtävän suoritettua loppuun. Muutaman kerran jälkeen aikuinen saa katsoa vierestä, kun lapsi tekee palapelin itse ja on ylpeä omasta suorituksestaan. (Hart 1992, 5.) Tästä seuraa oman itsetunnon koheneminen, itseensä uskomisen ja uskaltaminen uuden kokeiluun koska lapsi pystyy siihen. Pienillä lapsilla suusta saattaakin kuulua minä itse. Tämä on jo vahva pohja tulevaisuuteen ja sen tuomiin haasteisiin.

Yksi lapsen osallisuuden asiantuntijoista, Carolyne Willow, on määrittänyt osallisuuden koostuvan kolmesta R-kirjaimesta: respect, routine ja report. Respect tarkoittaa lapsen kunnioitusta iästä huolimatta. Routine tarkoittaa rutiinia eli osallisuuden pitäisi olla osa normaalikäytäntöjä ja lähtökohta vuoropuhelulle lapsen ja aikuisen välillä. Report tarkoittaa raportointia eli lapselle tulisi aina ilmoittaa miten hänen mielipiteensä, äänensä ja kokemuksensa ovat kuultu ja huomioitu. (Heinonen & Kuikka 2013, 219.)

Kun puhutaan työotteesta joka osallistaa nuorta, se ei tarkoita pelkästään huomioimista tai tapaamista. Se tarkoittaa myös asennetta, joka tuo erityisaseman juuri nuorille. Luodaan sellaiset toimintamallit, jotka auttavat

näkemään nuoret toimijoina eikä vain kohteina työlle ja arvioinneille. Nuorilla on aina oikeus huolenpitoon, suojeluun ja turvaan, vaikka he eivät haluaisikaan olla osallisena omaan elämäänsä tai kuunnella asioita, jotka omaan elämään liittyvät. Myöskään jos nuorelle ei kerrota mistä juuri tässä työssä on kyse, he jäävät epätietoisiksi ja saattavat luulla asian olevan aikuisten välinen eikä koske häntä millään tavalla. Työotteeseen kuuluu myös oikeiden välineiden tarjoaminen, jotta nuori ymmärtäisi itseään paremmin. Nuoren tulisi havaita itsessään niin negatiivinen kuin positiivinen muutos. Se kumpaan muutokseen hän kiinnittää enemmän huomiota riippuu aivan siitä mitä hänelle on opetettu: ratkaisukeskeinen vai ongelmakeskeinen tapa. (Hurtig 2006, 192.)

2.2 Kokemuksista toimijuuteen

Toimijuus määritellään lapsi- ja nuorisotyössä monella eri tavalla mutta yhteistä kaikille on esimerkiksi ymmärrys nuoren yksilön kokemusmaailmasta. Yleensä esille nostetaan nuoren mahdollisuus toimia vuorovaikutteisesti maailman ja sosiaalisten sidosten kanssa. Olennaista on kuitenkin, ettei keskitytä niinkään siihen mihin toiminnalla pyritään vaan toimijan omaan kokemukseen, aktiivisuuteen, osallisuuteen, muutokseen ja pysyvyyteen. Toimijuus, varsinkaan nuoren henkilön toimijuus, ei ole monestikaan järkiperäistä vaan se voi olla hyvinkin harkitsematonta tai arkista esimerkiksi harrastuksen lopettaminen tai toisen ihmisen käteen tarttuminen. Toimijuus ei siis aina ole aikaansaamista, onnistumista tai ymmärretyksi tulemista vaan se voi olla hyvinkin arkista ja normaalia toimintaa. Lisäksi toimijuus voi olla hiljaista, jolla tarkoitetaan kieltäytymistä esimerkiksi päätöksistä tai valinnoista. (Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015, 134–135.)

Toimijuuden toteutumista on mahdollista seurata joko yksilöllisestä tai yhteisöllisestä näkökulmasta. Yksilöllisellä näkökulmalla tarkoitetaan esimerkiksi kuulluksi tulemista, mahdollisuuksia valita tai elämäntapavalintoja. Tällainen toteutuu silloin kun esimerkiksi lapsi ja opettaja toimivat tasapuolisesti niin, että heikompi, tässä tapauksessa lapsi, saa arvostusta vahvemmaltaan eli opettajalta. Yhteisöllisellä näkökulmalla tarkoitetaan esimerkiksi ryhmän tavoitteellista yhteisvaikutusta. Esimerkiksi vertaisryhmät voivat yhteisten kokemusten perusteella alkaa toimia laajemmin yhteiskunnallisissa elimissä.

Tähän voisi laittaa huomioksi kiusaamisen vastaisen kampanjan ”Kutsu Mua” joka järjestettiin vuonna 2014. Lisäksi tämän perusteella voidaankin sanoa yksilö- ja yhteisötoimijuus limittyvät toisiinsa eivätkä ole suinkaan irrallisia käsitteitä. (Häkli, Kallio & Korkiamäki 2015, 135.)

Hyvä osallisuus ja toimijuus tarvitsee taustalleen dialogista osaamista. Dialogi voitaisiin määrittää seuraavasti: kaiken takana on toisten ymmärtäminen. Dialogi ei suinkaan ole pelkkää keskustelua eikä se ole mikä tahansa suhde. Voidaan puhua tietynlaisesta kasvatussuhteesta, jossa ohjaaja auttaa ja antaa ohjeita parhaansa mukaan, jotta nuoren kasvu edistyy. Ohjaajalla täytyy olla myös tietojen ja taitojen lisäksi oma persoona, jota hän pystyy käyttämään työvälineenään. Ohjaajalla täytyy olla sellainen asenne, joka ottaa toisen näkökulman aina huomioon. (Ojanen 2006, 62.) Dialogi on siis arkikielessä vuoropuhelua, keskustelua tai kaksinpuhelua, jota käytetään merkitysten vaihtoon tai siirtämiseen toiselle. Dialogi ei tarkoita pelkästään kielellistä merkitysten vaihtoa, vaan sitä voidaan toteuttaa myös erilaisten materiaalien tai toiminnan välityksellä. (Pekkarinen 2006, 108)

Dialogi sisältää yleensä kaksi ehtoa, jotka ovat avoin yhteys toiseen sekä omana itsenä oleminen. Avoimuus on tärkeä avain dialogissa koska jos kummatkaan eivät omaa avoimuutta, dialogi ei ole tasapuolinen. Tämän lisäksi, kun kuuntelee toista avoimesti ilman ennakkoluuloja, saa itselleen uusia näkökulmia, oivalluksia ja ajatuksia, jotka voivat laajentaa omaa näkemystään asioista. Tässäkin pätee sanonta kaikki ei ole sitä miltä näyttää koska ihmiset muodostavat hyvin herkästi nykypäivänä olettamuksia ja ennakkoluuloja ihmisistä. Kun toiset kohtaa avoimesti ja omana itsenään, dialogi voi antaa merkittäviä kokemuksia ja eväitä omaan elämänreppuun. Vaikkei toisen persoona miellytä itseä ja huomaa ettei hän ole sellainen kenen kanssa tulee jatkossa keskustelemaan, tilanteesta kannattaa kuitenkin ottaa kaikki irti. Myös tällainen keskustelu kasvattaa ihmistä. (Ojanen 2006, 63.)

Omana itsenä oleminen toisen edessä vaatii rohkeutta, mahdollisesti poistuloa omalta mukavuusalueelta ja joskus myös pelkojen kohtaamista. Tämä ei tarkoita pelkästään äänessä olemista ja rehellistä keskustelua vaan myös ajatonta, arvostelematonta ja kunnioittavaa toisen kuuntelua. Avoin ja rehellinen dialogi,

jossa on mahdollista olla omaitsensä ei tule ilman harjoittelua koska harjoitus tekee mestarin. Varsinkin nuorelle tätä täytyy painottaa, koska monella saattaa olla esimerkiksi keskittymisvaikeuksia tai ennakkoluuloja, joiden kanssa tasavertainen ja tasapuolinen vuorovaikutus on varmasti aluksi vaikeaa. Harjoittelu tekee mestarin, tai jos ei mestaria niin ainakin se antaa itselle tärkeitä taitoja tulevaan. (Ojanen 2006, 64.)

3 RATKAISUKESKEINEN OHJAAJUUS

Ratkaisukeskeisellä ajattelulla ja työtavalla tuodaan vaihtoehto ongelmakeskeisyydelle. Ongelmakeskeisellä ajattelulla painotetaan ongelmien etsimistä ja syy-seuraussuhteita, kun taas ratkaisukeskeisyydellä yritetään tarkastella ongelmia monesta eri näkökulmasta. Ongelmakeskeisyydellä saattaa olla monesti huono ennuste esimerkiksi nuoren kuntoutukselle tai ongelmakäyttäytymiselle, koska se keskittyy liikaa suossa rämpimiseen. Nuorelle saattaa tulla ennen pitkää sellainen kuva, ettei hän tee mitään oikein, hänessä ei ole mitään hyviä piirteitä ja hänen tulevaisuutensa on tuhoon tuomittu. Ratkaisukeskeisyyden taustalla taas on näkemys osaavasta ja pystyvistä ihmisistä, jolloin puhutaan enemmänkin siitä, milloin nuori on tehnyt jotakin hyvin ja miten sitä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Menneisyys nähdään myös enemmänkin voimavarana kuin mörkönä. Jokaisella on jotakin hyvää ja myönteistä menneisyydessään, joten ihminen voi kauhoa siitä itselleen voimaa ja muodostaa uusia kykyjä. Ratkaisukeskeisyydessä on myös äärimmäisen tärkeää ajatella puhtaalta pöydältä aloittamisen mahdollisuuteen ja ettei koskaan ei ole liian myöhäistä. (Marttila 2018.)

3.1 Negatiiviset ongelmat positiivisiksi ratkaisuuksi

Ratkaisukeskeisyys liittyy vahvasti nuoren kasvuun ja kehitykseen. Se tarkoittaa resurssien suunnittelua kohti hyviä asioita eikä niinkään ongelmiin, ongelmia kuitenkin unohtamatta. Huomio suunnataan omiin voimavaroihin ja vahvuuksiin sekä osallisuuteen. Siinä painotetaan ratkaisujen löytymistä yhteistyön kautta eikä pakottamalla. Kaikki mielentilat ovat sallittuja niin ilot ja onnistumisen tunteet kuin surut, pelot ja huoletkin. Ne kuuluvat ihmisen elämään ja niitä ei pidä sivuuttaa. Painoarvo on kuitenkin myönteisissä ja positiivisissa asioissa eikä negatiivisissa ja kielteisissä asioissa. (Saukkola & Laane 2017, 38–40.) Ratkaisukeskeinen ajattelutapa ei kuitenkaan tapahdu hetkessä, jos esimerkiksi lapsuuden ajan ajattelutapa on ollut ongelmakeskeinen. Täytyy siis muistaa pienten askelten merkitys eteenpäin menemisessä. Nuorta kannattaa kannustaa muutokseen, vaikka takapakkia tulisikin aina silloin tällöin. Tämän lisäksi

keskiössä tulee olemaan avoin keskustelu, toisen ihmisen kunnioitus ja arvostus sekä leikki ja huumori. (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 15.)

Vilén, Leppämäki & Ekström (2008, 173–175, 180) ovat ottaneet kirjaansa Helleenin vuonna 1999 tekemän 12 askeleen pykälikön ratkaisukeskeisyyteen. Siihen kuuluvat muun muassa kunnioitus, luottamus asiakkaan voimavaroihin ja kykyihin, tavoitteellisuus ja myönteinen palaute ja ansionjako. Ratkaisukeskeisyydessä ajatellaan ihmisen tekevän aina parhaansa ja hyvä vuorovaikutus saadaan, kun kunnioitetaan toista ja hänen elämäänsä. Toiselle ihmiselle tulee luoda sellainen tunne, kuin hän voi aina ohjata omia mielipiteitään ja ratkaisujaan. Ihminen on myös kykenevä muuttumaan, oppimaan uutta, kasvamaan persoonana ja löytämään oman polkunsä tässä maailmassa. Hänen täytyy kuitenkin tiedostaa hänen olemassa olevat kykynsä ja voimavaransa, joita hän löytää elämän varrella lisää ja hän pystyy niitä tulevaisuudessa vahvistamaan. Ihmisen kanssa on hyvä puhua tulevaisuudesta ja siitä miltä se hänestä näyttää. Jos hänellä on ongelmia ne pyritään rajaamaan hänen kanssaan ja puhumaan myös siitä mitä sen jälkeen, kun ongelma on ratkaistu. Kaiken tämän lisäksi tulee muistaa palautteenanto ja sen tulkinta. Palautteen pitäisi olla motivoivaa, eteenpäin auttavaa vuoropuhelua. Aiheita voivat olla esimerkiksi sinnikkyys, oivallukset tai yrittäminen. Toki myös kehitettäviä asioita pitää tuoda esille, mutta niistä pitää jutella positiivisessa hengessä.

Ratkaisukeskeisyyteen voidaan liittää myös tehtäviä. Nuorelle voidaan esimerkiksi antaa päiväkirja tai vihko, johon häntä pyydetään kirjoittamaan joka päivä kolme myönteistä asiaa päivästä ja mahdollisia onnistumisen hetkiä. Lisäksi hän voi tehdä listaa niistä asioista, jotka tuovat onnistumisen tunnetta tai tyydytystä. Nuorta kannattaa kannustaa kirjoittamiseen päivittäin tai useamman kerran viikossa. Hänen ei tarvitse kirjoittaa ylös pelkästään hyviä asioita vaan myös niitä minkä kanssa hänellä on ongelmia. Huonompina päivinä päiväkirjaan voi esimerkiksi kirjata viisi syytä siihen miksi asiat eivät ole vielä huonommin kuin ne ovat tällä hetkellä. Häntä voidaan myös pyytää tarkkailemaan ympäristöään ja muita ihmisiä sekä vertailemaan millaista heidän käyttäytymisensä on verrattuna omaan käyttäytymiseen. Esimerkiksi jos nuorella on huono päivä ja hän herkästi purkaa huonoa oloaan kaikkiin muihin, alkaa muillakin luultavasti pikku hiljaa olemaan huono päivä. Kun taas hänellä on hyvä päivä ja hän

naureskelee paljon, hän luultavasti levittää iloa myös muihin. Nuori voi kirjata omaan päiväkirjaansa huomioita, joita hän on tehnyt esimerkiksi, kun olen vihainen, muut hieman pelkäävät minua. Näiden asioiden kirjaaminen ylös saattaa aiheuttaa niin sanottua hehkulampun syttymistä ja ongelmakäyttäytyminen alkaa korjaantumaan. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 190.)

Miten sitten olla hyvä turvallinen aikuinen ja kasvattaja? Kasvattajan ja turvallisen aikuisen roolissa pitää pystyä olemaan joustava. Sanotaan rajojen olevan rakkautta, mutta niin ovat myös yhteistyö ja joustavuus. Aikuisen tulisi muistaa oppimisen olevan mahdotonta, jos nuori on hämmennyksen ja pelon vallassa. Tästä syystä kovaa sanominen ei ole aina hyvästä. Jos aikuisella on huoli jostakin esimerkiksi nuoren käytöksestä, hän voi keskustella asiasta rauhallisesti ja painottaa asian tärkeyttä. Jos nuoren käytös on pitkään ei-toivottua, niin aikuinen menee helposti jäykkään aikuisuuden rooliin, kun hän luulee hallitsevansa tilannetta paremmin määräämällä ja olemalla tiukka. Paljon viisaampaa olisi mennä nuoren luo, hänen tasolleen, ja keskustella asia läpikotaisin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että meidän tulisi olla nuorten kavereita vaan tällainen käyttäytyminen luo turvaa ja esimerkkiä lapsella. Se näyttää toisen tavan käydä tunteita ja haastavia asioita läpi. (Saukkola & Laane 2017, 92–94.)

Kysymyssana miksi, on äärimmäisen tärkeä, kun on kyse nuoren tai lapsen kuulemisesta. Nuoren oma näkökulma, oma kerrontatapa ja oma näkemys asioihin ovat arvostamisen arvoisia asioita. Miksi ajattelet asiasta näin? Miksi ajattelet, tilanteen olevan tällainen? Miksi ajattelet vanhempien olevan kykenemättömiä tekemään asialle mitään? Miksi ajattelet heidän voivan asialle jotakin? Nuoret eivät kuitenkaan kuvittele vanhemmilla ja aikuisilla olevan kaikkiin heidän kysymyksiinsä vastaus, vaan he odottavat aikuisten selvittävän asian tai ratkaisun tulevan yhdessä ihmettelyllä ja asian miettimisellä. Jonkunlainen ratkaisu tai vastaus täytyy joka tapauksessa löytyä siihen hetkeen. (Stenvall 2021, 181–182.)

3.2 Ihmisen voimavarat ja kyvyt elämässä

Voimavarat voidaan karkeasti jaotella kahteen ryhmään: psyykkiset ja sosiokulttuuriset voimavarat. Psyykkisiin voimavaroihin kuuluvat muun muassa stressaavien tunteiden hallinta, kognitiiviset kyvyt tai sopeutuminen. Stressaavien tunteiden hallinta voi olla esimerkiksi yliajattelu. Tilannetta ajatellaan aina monta askelta eteenpäin ja yleensä sieltä tulee jokin negatiivinen skenaario lopputulemaksi. Tämä voi aiheuttaa ihmiselle stressaavia tunteita. Kognitiivisiin kykyihin kuuluu esimerkiksi älykkyys ja tunneäly. Sanotaan ihmisen mukautuvan toisen ihmisen tunteelle. Ihminen siis huomaa toisesta onko hän iloinen, surullinen tai hämmentynyt. Jos esimerkiksi toinen on todella surullinen ja hänellä on asiat huonosti, tunne siirtyy herkästi toiselle ihmiselle. Sopeutuminen tarkoittaa ihmisen pystyvän elämänsä aikana sopeutumaan esimerkiksi vähävaraisuuteen. Hän ymmärtää, ettei pysty elämään välttämättä samalla tavalla kuin ennen koska hänen tulonsa ovat muuttuneet. Hän ei enää tarvitse esimerkiksi mikroa koska ruoan voi lämmittää myös uunissa tai pannulla. (Kaskiharju, Oesch-Börman & Heimonen 2014.)

Sosiokulttuurisiin voimavaroihin luetaan muun muassa elämänhallinta, hiljainen tieto ja elämäkokemus. Elämänhallinta on esimerkiksi asennoituminen omaan tilanteeseen tai lepohekien jaksotus. Ihminen ymmärtää, ettei hänen tilanteensa ole välttämättä juuri nyt paras mahdollinen mutta se tulee olemaan parempi. Tähän sisältyy esimerkiksi hyvät yöunet. Hiljainen tieto tarkoittaa kaikkea sellaista tietoa mikä ihmiselle on itsellään. Sitä ei ole kirjoitettu mihinkään tai saneltu koneelle. Se on ainoastaan ihmisen omassa mielessä ja kehon sisällä. Elämäkokemus tarkoittaa esimerkiksi myönteisiä ja kielteisiä tapahtumia, joista ihminen on selvinnyt elämänsä aikana. Näitä tapahtumia ihminen käyttää hyödykseen yleensä tulevaisuudessa, koska niistä syntyy hyviä voimavaroja. (Kaskiharju, Oesch-Börman & Heimonen 2014.)

Jokaisen ihmisen elämään kuuluu konkreettisenä osana voimavaroja antavia sekä kuormittavia tekijöitä. Lapsena löydetty voimavarat suojaavat lasta epäsuotuisilta tekijöiltä mutta myös edistävät kasvua ja kehitystä. Voimavarat tuovat tietynlaista hallittavuuden tunnetta ihmisen elämään. Voimavarat ovat ihmiselle eräänlaisia vahvuuksia, joista voi tulla voimatyökaluja elämään.

Voimavarojen ja vahvuuksien löytäminen ja kehittäminen ei ole pelkästään vanhempien vastuulla vaan se on myös esimerkiksi koulun vastuulla. Kun koulu ja vanhemmat toimivat yhtenä rintamana saavuttaen positiivisen minä-kuvan, kykenevyyden ja hyvän itsetunnon nuorelle, hän saa reppuunsa paljon erilaisia voimavaroja tulevaisuuteen. Voimavarat ovat myös yksi tärkeä perusta osallisuudelle ja toimijuudelle. (Laiho 2018.)

Kyvyt ovat asioita, joita ihminen pystyy opettelemaan ja omaamaan itselleen. Tällaisia kykyjä ovat esimerkiksi organisointikyky, päätöksentekokyky tai harkintakyky. Organisointikykyä voidaan sanoa myös järjestelmällisyydeksi, huolellisuudeksi tai hyväksi ajankäytön hallinnaksi. Nämä kaikki mielestäni kuuluvatkin organisointikyvyn alle. Päätöksentekokykyyn voi vaikuttaa ihmisen persoonallisuus, sukupuoli tai hormonit. Ihmisen on mahdollista harjoittaa omaa päätöksentekoaan mutta on kuitenkin hyvä huomata sen tarvitsevan pohdintaa sekä aikaa. On esimerkiksi tutkittu naisten pystyvän tekemään päätöksiä harkitummin kuin miesten stressitilanteesta huolimatta. Toisaalta naiset voivat ottaa huomioon monia pikkuseikkoja päätöksenteossa, jolloin he varmistavat, ettei mikään menisi väärin. Näin ollen päätöksenteko saattaa venyä ja venyä. (Paaso 2015.) Harkintakyky tarkoittaa ihmisen pystyvyyttä hillitsemään itsensä esimerkiksi kohdatessaan yllättävän haasteen. Kun asiaa pystyy harkitsemaan, ihminen antaa itselleen lisäaikaa analysoinnille ja ajattelulle. Näin ollen hän pystyy loppujen lopuksi tekemäänärkevimmän päätöksen, joka on omaa itseään ajatellen hyödyllisin. (Saarenpää 2016.)

3.3 Tavoitteet ja myönteinen palaute mukaan elämään

Ratkaisukeskeisessä työtavassa otetaan huomioon nuorten omat tavoitteet ja ylipäättään kasvatetaan tietoisuutta tavoitteista. Siinä pyritään löytämään tasapaino toiveiden ja realismin välille. Toiveet ja päämäärät ovat yleensä hyvin selkeät mutta se ei tarkoita niiden olevan heti saavutettavissa vaan matkalle muodostetaan myös pienempiä, helpommin toteutettavia välietappeja. Välietapeille voi myös asettaa tarkkaan harkittuja palkintoja, jotka motivoivat jatkamaan eteenpäin, vaikka vastoinkäymisiä tulisikin matkan varrella. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii yleensä työtä ja ponnistelua, mutta ne yleensä saavutetaan armollisuudella, joustavuudessa ja luovuudella. Ei niinkään

rangaistuksilla, itsekriittisyydellä tai epäonnistumisien muistelulla. Tavoitteisiin ei tarvitse päästä yksin ja apua pitääkin pyytää, mutta tukea annetaan maltillisesti ja pyritään nuoren keksivän ratkaisu itse ja keksimään hyvä toimintatapa juuri hänelle. Näin hän luo uskoa itseensä ja omaan tekemiseen. (Ratkes 2022.)

Tavoitteet ovat tulevaisuuden ajattelua. Niillä pyritään realisoimaan ja konkretisoimaan lasten ja nuorten toiveet. Monesti esimerkiksi lastensuojelulaitoksissa asuvilla nuorilla on joitain mielen häiriöitä kuten ahdistuneisuus tai masennus. Nämä ovat negatiivisia tiloja ihmiselle, joten niistä halutaan mahdollisimman pian eroon. Ne eivät kuitenkaan lähde viikossa tai kahdessa, joten ne tulee hyväksyä osaksi sen hetkistä elämää. Ne kuitenkin voivat antaa niin sanotusti potkun oikeaan suuntaan ja siihen millainen heidän elämänsä voi olla tulevaisuudessa. Näistä saa aiheita välietapeiksi, jotta päätavoite saavutetaan. Kun tavoitteet luodaan konkreettisiksi ne ovat myös kontrolloitavissa itse. On kuitenkin tärkeää muistuttaa, että on aloitettava pienin askelin, jotta tavoite voidaan saavuttaa. Esimerkiksi jos nuori omaa levottomuutta, hänen ensimmäinen välietappi voi olla oman vuoron odottaminen rauhallisesti. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 183.)

Nuorelle tulisi antaa enemmän myönteistä palautetta ja kiittää häntä. Sanotaan ihmisen vahvistavan sellaista käytöstä mihin kiinnitämme enemmän huomiota. Tästä syystä olisi hyvä kiinnittää huomiota enemmän myönteisiin asioihin, kehua ja antaa palautetta. Myönteinen palaute vähentää nuoren aggressiivisuutta ja lisää yhteistyötä aikuisen ja nuoren välillä. Nuorelle juuri siihen turvalliseen aikuiseen tulisi pyrkiä luomaan yhteistyösuhde, joka kunnioittaa molempia osapuolia. Myönteisen huomion ja palautteen pitäisi olla kokonaisvaltaista, jossa on mukana muun muassa iloa, tyytyväisyyttä ja turvaa. Näitä aikuinen pystyy välittämään esimerkiksi omalla äänensävyllään, ilmeellään ja kosketuksellaan. Se voi tuntua aluksi teennäiseltä, jos sitä ei ole aiemmin tehnyt mutta siihen kyllä oppii, kun siihen jaksaa kiinnittää huomiota. (Saukkola & Laane 2017, 55.)

4 OMAOHJAAJUUS LASTENSUOJELULAITOKSESSA

Tavallisesti kun nuori saapuu lapsi- tai perhekotiin hän saa avuksi ja tueksi henkilökohtaisen hoitajan eli omaohjaajan. Omaohjaaja on apuna ja tukena nuoren arjessa esimerkiksi lapsen arjen jäsentäminen, yhdyshenkilönä toimiminen kodin ja sijoituspaikan välillä ja käytännön tehtävien hoitaminen. Hänen kalenterinsa koostuu myös nuoren terapiatunneista, poliklinikalle varatuista ajoista ja koulun kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Hänen tulee olla perillä nuoren aikaisemmasta elämästä ja elämäntapahtumista, muutoksista ja tutkimuksista. Näin nuori tietää jonkun olevan vastuussa hänen asioistaan ja hän on jonkun ihmisen mielessä päivittäin. (Sinkkonen 2015c, 241.)

4.1 Turvallinen aikuinen arjessa mukana

Nuoren omaohjaaja valitaan jo ennen kuin nuori saapuu lapsi- tai perhekotiin. Nuori itse ei siis saa valita omaohjaajaansa vaan tehtävän antaa yleensä yksikön johtaja etukäteen. Omaohjaaja on välillä maailman paras ihminen ja kirkkain parrasvaloissa, kun taas toisena päivänä hän on tyhmin ja inhottavin ihminen koko maailmassa. Tällaisina päivinä nuori monesti haluaakin vaihtaa omaohjaajaa eikä näe siihen mitään muuta vaihtoehtoa. Tässä on kyseessä ilmiöstä nimeltään transferenssi. Transferenssi tarkoittaa reaktiota nykyhetken omaan aikuiseen niin kuin tämä olisi aikaisemman elämän tärkeä ihminen. Se nostattaa kaikki tunteet esille kuten laiminlyönnit, pettymykset ja huomiotta jättämiset. Tämän reaktion ymmärtäminen on tärkeää omaohjaajalle, jotta hän pystyy toimimaan ammatillisesti ja ymmärtämään nuoren ajatuksen kulkua. (Sinkkonen 2015c, 242.)

Millainen hyvä omaohjaaja olisi ominaisuuksiltaan? Omaohjaajan on hyvä tukea nuoren mentalisaatiota eli mielellistämistä. Tämä näkyy arjessa esimerkiksi sellaisissa käytännön asioissa kuin kiireetön kuunteleminen. Kyse on myös eräänlaisesta rupattelusta, jossa aikuinen ei ole ohjaaja vaan tasavertainen ihminen nuoren kanssa. Tasavertaisuudessa on kyse toisen ihmisen kunnioituksesta. Rupattelun tavoitteena on saada toinen kertomaan tunteistaan ja ajatuksistaan ilman hänen kritisoimistaan. Mitä enemmän nuoren ajatuksien ja tunteiden juoksua ymmärtää, sitä helpompi on tehdä hoidollisia ratkaisuja hänen

suhteensa. Tällainen voi antaa nuorelle uudenlaisen kokemuksen, jossa hänen ajatuksensa ja tunteensa merkitsevät jollekin jotakin. Parhaimmassa tilanteessa rupattelu edistää lapsen kehitystä, pohdintaa ja luovuutta. Jotkut ovat sitä mieltä, että nämä rupatteluhetket ovat liian lähellä psykoterapiaa mutta siitä voidaan olla montaa mieltä. (Sinkkonen 2015c, 242–243.)

Vaikka hyvä omaohjaaja omaa monesti vahvan ammatillisuuden, se ei kuitenkaan tarkoita hänen tietävän kaikkeen vastauksia siltä seisomalta tai tekee aina juuri oikeat ja parhaat ratkaisut jonkun asian suhteen. Ammattitaitoon kuuluu kysely, kuulostelu ja ihmettely. Siihen kuuluu myös tieto vanhempien olevan lapselle ja nuorelle aina kaikki kaikessa. He voivat toisena hetkenä vihata vanhempiaan ja toisena ihannoida mutta vanhemmat ovat aina vanhemmat. Tässä pitää kuitenkin olla aistit tarkkana huomaamaan, jos lapsen ajatusmaailma vääristää asioita. Esimerkiksi nuori voi ihannoida omaa isäänsä ja kertoa kuin isä on ihana ja kuuntelee, auttaa kotitehtävissä aina ja ostaa kaupasta herkkuja. Todellisuudessa isä voi tehdä näitä asioita syyllisyyden tunteesta, kun hän ensin on nuorta kohtaan väkivaltainen. Kaikesta huolimatta vanhempien kanssa ei kannata luoda kilpailuasemaa koska se ei ole kenenkään edun mukaista. (Sinkkonen 2015c, 244.)

Omaohjaaja on vastuullinen aikuinen nuoren elämässä. Lapsi tulee haastamaan useammin kuin kerran ohjaajan kehotukset, käskyt, neuvot ja mielipiteet. Jos ohjaaja tekee nuoren kanssa aina jonkinlaisen kompromissin, jotta kaikki ovat tyytyväisiä, hän tekee todellisuudessa vain hallaa itselleen. Voidaan puhua vallan juustomallista. Aluksi juustopalasessa on vain muutama pieni reikä siellä täällä. Jokaisen kompromissin myötä juustoon tulee pieni reikä lisää. Loppujen lopuksi tilanne on se, että juustoa on vähemmän kuin siinä olevia reikiä. Ohjaajan auktoriteetti on mennyttä ja nuoren uhkaukset ovat arkipäivää. Hän ei myöskään usko, tottele tai keskustele ohjaajan kanssa vaan tekee oman päänsä mukaan asioita. Lastensuojelulaitoksessa auktoriteetti on tärkeää mutta niin on myös sinä-suhde. Nuoret voivat puhua ohjaajilleen normaalisti, kunnioittavasti ja arvostavasti. Tämä on vastavuoroista myös toisinpäin. Näin auktoriteetti säilyy mutta nuorilla on helppo puhua ohjaajille ongelmistaan ja luottaa heihin. Ilman minkäänlaista auktoriteettia ohjaaja ei voi työskennellä lastensuojelulaitoksessa.

Nuorille saa olla ystävällinen mutta ohjaaja on silti kasvattaja ei kaveri. (Nevalainen 2005, 42.)

Omaohjaaja on aina perillä omasta ammatinvalinnastaan ja sen takana olevista motiiveista. Hänellä on yleensä kuva siitä millaiseksi ohjaajaksi hän haluaa jonakin päivänä tulla. Hän siis tiedostaa omat vahvuudet mutta myös kehitysalueet. Mikäli ohjaajalla on joki erityistaito esimerkiksi liikunnallisuus, musikaalisuus tai taiteellisuus, siitä on varmasti hyötyä tällaisessa työssä. Kaikki yhdessä tekeminen, oli se sitten omaohjattavan kanssa kaksin tai isommalla porukalla, edistää nuoren käsitystä itsestään, vahvuuksistaan ja taidoistaan. Näiden asioiden vahvistaminen entisestään herättää nuoressa onnistumisen tunteita. (Sinkkonen 2015c, 244.)

Omaohjaajuuteen liittyy vahvasti myös transferenssi- ja vastatransferenssitunteet. Lapsille ja nuorille tunteiden purkaukset ovat normaalimpi tapa tunteiden näyttämiseksi kuin keskustelu. Esimerkiksi kun nuori on iloinen tai kaipaa tukea hän voi halata ohjaajaa. Tai jos hän on vihainen jostakin asiasta, hän voi turvautua nyrkkien heilutteluun. Monesti nuori voi mennä niin sanotusti tunteisiin tai ihon alle, jos hän on haasteellisempi tai hänellä on monia mielenterveyden häiriöitä. Useasti juuri tällaiset nuoret kohdistavat omat kielletyt ja huonoksi koetut osat persoonallisuudestaan omaohjaajaansa ja positiiviset osat johonkin toiseen työntekijään. Tällainen saattaa aiheuttaa työyhteisössä lohkamista, jos ei ymmärretä mistä on kysymys. Lisäksi kaikki lomat, opintovapaat tai virkavapaat aiheuttavat nuoressa hylkäämisentunnetta, joka saattaa purkautua mustasukkaisuutena tai jopa aggressiivisuutena.asioista tulee puhua perusteellisesti sekä nuoren että oman työryhmän kanssa. (Sinkkonen 2015c, 245–246.)

Lastensuojelussa omaohjaaja työ on merkityksellistä ja sille on suuri tarve. Työssä tärkeää on nuoren kuunteleminen, ilmeiden ja eleiden huomiointi, rivien välistä lukeminen ja toisaalta myös kuuleman suodattaminen. Nuoret ovat yksilöitä, jotka ajattelevat, ymmärtävät ja kokevat asioita omilla tavoillaan. Monella nuorella on omat ongelmansa menneisyydessään ja ikävä kyllä sieltä löytyy rikkinäisiä kiintymyssuhteita. Omaohjaaja voi olla ensimmäinen oikea ihmissuhde, joka kestää sijoituksen tai huostaanoton ajan. Omaohjaaja on se

kenelle voi huutaa, raivota, itkeä ja nauraa ilman hylkäämistä. Nuori kokee hyväksytysti tulemisen tunnetta, kunnioitusta ja hän tuntee olevansa tärkeä edes jollekin. (Sorsa 2003, 164.)

Sorsa (2003, 172) on tuonut esille Munnukan mallin lapsi-omaohitaja yhteistyösuhteesta. Tässä mallissa on viisi eri luokkaa: turvautuminen, läheisyys, aikanaan autetuksi tuleminen, oman elämänhallinta ja voimaantuminen sekä mahdollisuuksien näkeminen. Jokaisen luokan alle on koottu sisältöä, sanoja, jotka ovat nuorella tärkeitä kuten luottaminen, hyväksyminen, kosketus, lohdutus, aika, etujen valvominen ja salliminen. Kaikki nämä sanat kävisivät jokaiseen luokkaan mutta se riippuu sen hetkisen suhteen laadusta mihin luokkaan sanat, milloinkin sijoitetaan. Esimerkiksi luottaminen voidaan toisena päivänä laittaa turvallisuuden alle koska omaohjaaja on tietynä päivänä tarpeeksi turvallinen, jotta hänelle voidaan kertoa itsensä vahingoittamisesta. Toisena päivänä luottamus voidaan laittaa läheisyyden luokkaan koska silloin omaohjaaja on tarpeeksi turvallinen aikuinen kenen syliin voi käpertyä ja häntä voi koskettaa.

Kun ihmisen omat voimat eivät riitä selviämiseen, auttaminen ja tukeminen muodostuvat tärkeäksi ja osalle jopa elintärkeäksi. Ihmisen elämässä tulee eteen elämäntilanteita, jotka järjestyvät juuria niin vahvasti, ettei ilman ulkopuolista tukea jaksa päivästä toiseen ja se muuttuu mahdottomaksi. Työntekijän täytyy myös asettua heikomman puolelle ja yrittää kaikin mahdollisin tavoin saada ihminen avun ja tuen piiriin, jos se ei itse annettuna riitä. (Juhila 2016, 175–176, 181.)

4.2 Tuvalliset ja turvattomat kiintymyssuhteet

Ihmisellä on jo syntyessään tietynlainen tarve muodostaa vankkoja tunnesiteitä läheisiinsä. Aikuisen käyttäytymisestä ja lapsen reaktiosta muodostuu sisäisiä malleja kasvavan lapsen mieleen. Nämä mallit suodattavat ja muovaavat informaatiota, jota tulee sekä sisältä että ulkoa. Kiintymyssuhteet muodostuvat näiden mallien perustalle. Kiintymyssuhteisiin vaikuttavat myös esimerkiksi vuorovaikutus, turvallisuudentunne, etäisyys lapseen ja ennakoitavuus. (Sinkkonen 2015a, 23–24.) Lastensuojelussa kiintymyssuhteita joudutaan kokoamaan kuin palapeliä uudelleen erityisesti omaohjaajan kanssa. Joskus

toiset palaset ovat kauemmin hukassa ja haettavissa kuin toiset, mutta kokonaisuus saadaan kasattua pikkuhiljaa.

Kiintymyssuhteita on ainakin kolmea erilaista: turvallista, turvatonta-välttävää ja turvatonta-ristiriitaista. Turvallinen suhde syntyy, kun lapsi oppii luottamaan hänen tärkeyteensä, häntä kuuntelemiseensa ja hänet huomioimiseensa. Lisäksi hänen tarpeisiin vastataan tarpeellisella tavalla. Tarpeilla tarkoitetaan tässä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista tarvetta. Kun lapsi on luonut jo pienenä turvallisen suhteen aikuisen, hän pystyy itse aikuisena antamaan ja vastaanottamaan rakkautta. Voisi sanoa hänen kehityksensä olleen tällöin normaalia ja hänen pohjansa on tarpeeksi vahva, jotta hän voi vastaanottaa kaiken elämässään. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 36–37.)

Turvattomassa välttelevässä suhteessa lapsi taas oppii aikuinen ei ole läsnä eikä reagoi tai osaa reagoida hänen hätäänsä. Hän alkaa kieltämään tunteitaan ja olettaa hänen pystyvän selviytyä yksin vaikeimmistakin tunteista. Loppujen lopuksi hän kieltää tunteensa kokonaan ja välttelee erityisesti kielteisten tunteiden ilmaisua ja käsittelyä. Kaikkein vaikeinta lapselle tässä suhteessa on aikuisten myönteisen palautteen antamattomuus, vaikka lapsi toimisi kuinka hyvin. Tällainen lapsi tulee toimeen omillaan mutta vaikka hän tarvitsisi apua tai neuvoa, hän ei välttämättä halua vaivata aikuista. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 38.) Tällaisia lapsia näkee paljon lastensuojeluasiakkaina ja heidän on hyvin haastava luottaa aikuisiin ihmisiin. He testaavat aikuista todella kovaa ja jopa hakevat sitä pistettä, milloin käytös menee, niin sanosti yli. Heidän kanssaan on paljon työtä edessä, mutta peliä ei suinkaan ole menetetty vielä tässä vaiheessa, ja kaikki on korjattavissa hyvällä yhteistyöllä.

Turvattomassa-ristiriitaisessa suhteessa aikuinen on epäjohdonmukainen jokaisessa reaktiossaan lasta kohtaan. Aikuinen voi olla epäjohdonmukainen, jos esimerkiksi hänen elämäntilanteensa ei ole vakaa tai hän ei osaa lukea lastaan eikä tiedä miten hänen kanssaan pitäisi olla. Esimerkkinä lapsi, joka on uhmakas. Aikuinen ei tiedä miten käytöksen saa loppumaan, joten hän on välillä aneleva, välillä komenteleva ja välillä välinpitämätön. Lapsi on hämmentynyt ja hakee vastaavuutta tarpeilleen keinolla millä hyvänsä ja toivoo aikuisen reagoivan oikein. Lapsi näyttäytyy ulospäin hyvinkin ailahtelevana ja sisällä hänen

itsesäätelynsä on todella heikkoa ja tunteet vaihtelevat suuresti. Hänelle maailma on arvaamaton ja jopa pelottava. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 40–41.)

Kaikki lapset eivät kuitenkaan saa luotua kiintymyssuhteita syystä tai toisesta. Kyseessä voi olla esimerkiksi äidin synnytyksen jälkeinen masennus, perheen päihteidenkäyttöongelmat tai väkivalta perheen sisällä. Tästä syntyy lapselle turvattomuutta. Kun lapsi joutuu elämään joka päiväisessä pelossa ja turvattomuudessa, hänellä on paljon suurempi mahdollisuus saada psyykkisiä ongelmia tulevaisuudessa. Hänellä ei ole niin sanottua normaalia lapsuutta vaan hän saattaa joutua huolehtimaan pikkusisaruksistaan ja taipumaan pakon edessä sellaisiin asioihin, joihin ei välttämättä itse halua. Kun lapsen ideat ja ajatukset systemaattisesti tuhoetaan, hänen identiteettinsä hajotetaan pikkuhiljaa tai se jää kokonaan muodostumatta. Tällöin kiintymyssuhteiden muodostaminen nuoruudessa tai varhaisaikuisuudessa on haasteellista. (Sinkkonen 2015a, 32–33.) Kun nuori sijoitetaan tai huostaanotetaan, olisikin äärimmäisen tärkeää, jotta nuoren psyykinen tila pystyttäisiin arvioimaan ja hänen kiintymyssuhteensa käytäisiin läpi sekä niiden laatu tarkastettaisiin läpikotaisin (Sinkkonen 2015b, 149).

Monet lastensuojelun asiakkaat tarvitsevat psykiatrisia palveluita. Kuitenkin isona ongelmana on yhteistyö, joka ei toimi ollenkaan tai toimii jotenkuten. Vaikka asiakkaat ovat molemmilla samat niin järjestelmät eivät keskustele keskenään. Lisäksi odotusjonot ovat monesti valtavan pitkiä ja ongelmat kasaantuvat entisestään ennen hoitoon pääsyä. Kaikkein paras tilanne olisi, jos nuortenpsykiatrian poliklinikalta pystyttäisiin jalkautumaan ja käymään lastensuojeluyksiköissä. Yksiköissä pystyttäisiin arvioimaan hoidon tarvetta ja selvittämään mitä tutkimuksia nuorelle mahdollisesti tarvittaisiin. Kummankin osapuolen näkemykset ja kokemukset otettaisiin vakavasti ja niitä arvostettaisiin. Tähän yhteistyöhön pitäisi saada myös lääkärit mukaan koska he näkevät nuoren yleensä noin pari kertaa vuodessa, joten hekin pysyisivät paremmin ja realistisemmin arvioimaan nuoren tilannetta. Suomeen siis tarvittaisiin moniammatillisia lastensuojelun osaamiskeskuksia, jotka pystyisivät konsultoimaan sekä lastensuojeluyksiköitä että psykiatrian ammattilaisia. (Sinkkonen 2015b, 162–163.)

Tutkimuksien tuloksista selviää vähintään puolella sijoitettavista nuorista olevan mielenterveyden kanssa ongelmia. Monet niistä ovat monimuotoisia ja osa vaikeita. Oireiden kirjo on todella laaja esimerkiksi itsetunto-ongelmat, levottomuus, karkailu, masentuneisuus tai ilkeä. Nuoret ovat kasvaneet monesti erilaisessa ympäristössä kuin valtaosa nuorista, joten tästä syystä heidän normaali poikkeaa muista. Kaikki edellä mainitut oireet ovat sopeutumisyrittäjiä uuteen ja erilaiseen kasvuympäristöön. Se toiminta mikä on saanut lapselle turvallisen tunteen kotona, ei toimikaan kodin ulkopuolella ja tästä seuraa konflikteja muiden ihmisen kanssa. Tästä syystä pitäisikin pystyä löytämään ratkaisu siihen mistä oirehtiminen kumpuaa ei niinkään itse käyttäytymiseen. Monesti tähän tarvitaan sekä lääkitystä että psykiatrista apua. (Sinkkonen 2015b, 151.)

Sijoitettu lapsi voi tarvita sijoituksensa aikana yksilöterapiaa lapsuuden traumojen tai ongelmien käsittelyyn. Jo pelkästään sijoitettuna olemisen voi aiheuttaa lojaliteetikriisin, jos biologiset vanhemmat ovat elämässä mukana mutta eivät voi hyvin. Terapeutti voi tarjota tällöin turvapaikan, joka on puolueeton ja hän voi näin olla suureksikin avuksi. Monesti nuoret koettelevat elämäänsä osallistuvien uusien ihmisten luotettavuuden ja jos esimerkiksi terapeutti osoittautuu luottamuksen arvoiseksi, nuorelle syntyy uusi ja tärkeä kiintymyssuhde. (Sinkkonen 2015a, 38.)

4.3 Vuoden suunnittelu kellonmuodossa

Vuosikelloja on olemassa montaa erilaista, moneen eri tarpeeseen. Tästä syystä mikään vuosikello ei ole samanlainen. Voi olla digitaalisia tai paperiversioita, markkinointiin, vuosisuunnitteluun tai tapahtumiin tai ihan vain kalenteriksi. Vuosikello on kuitenkin monelle yritykselle tärkeä työkalu, jota on hyvä päivittää säännöllisen epäsäännöllisesti. Pääasia vuosikellossa on aikataulut ja tulevan vuoden suunnittelu. Mitä tehdään, milloin tehdään, kenelle tehdään. Vuosikelloa on hyvä päivittää sen mukaan, miten suunnitelmat tarkentuvat, jotta tieto on kaikkien nähtävillä. Vuosikellossa näkyy selvästi vuoden päätehtävät tai -teemat, aikataulut ja prosessit. Joillekin tulee esimerkiksi yrityksen puolesta pohja, johon on kaikki isot yrityksen laajuiset tehtävät aikataulutettu ja yksikkö voi itse täydentää kelloa heidän aikataulujensa mukaisesti. (Innokylä.)

Digimoduli on luonut vuonna 2021 vuosikellon muistilistan. Muistilistassa on yhteensä kahdeksan eri vaihetta ja se alkaa tavoitteiden suunnittelusta. Mitkä tavoitteet ovat, miten niihin päästään ja mikä rooli jokaisella on. Toinen kohta koostuu koko vuoden kokonaisuudesta ja siitä, mitkä palaset hoidetaan missäkin aikataulussa. Kolmantena kohtana on miettiä mitä kaikkea tietoa vuosikelloon on hyvä kirjata. Pääpointit ja tärkeät tiedot esille. Neljäntenä kohtana on itse vuosikellon huolellinen laatiminen kuukausi kerrallaan. Viidentenä kohtana on jatkuva suunnittelu ja yksityiskohtien tarkentaminen kuukaudeksi kerrallaan. Kuudes kohta on käytännön esimerkit, joita kannattaa kirjata muistutukseksi. Seitsemäntenä on huomioida sisäinen viestintä vuosikelloa laatiessa. Viimeisenä on koota itselle muistilista siitä mikä toimii ja mikä ei. Jokaisella yrityksellä on omat toimintatavat ja jokainen tekee omanlaisen kellon juuri omaan tarkoitukseen sopivaksi.

Omaohjaajuuden vuosikello ei ole perinteinen yrityksen vuosikello vaan se on koostettu eri lailla. Periaate on hyvin perinteinen eli kellossa on jokainen kuukausi erikseen koottuna yhdeksi kelloksi mutta sisältö on poikkeava. Sisältö on juuri sitä mitä lapset/nuoret haluavat. Osa voi ajatella juuri näiden asioiden olevan niitä, joita he eivät ole koskaan tehneet koska heidän elämässään ei ole muodostunut kiintymyssuhteiden kautta perinteitä, kun taas toiset saattavat ajatella niiden olevan ainoa hyvä muisto lapsuudestaan. Kolmansille se voi olla merkki tekemisestä ja puhumisesta, jota he ovat kaivanneet mutta eivät ole koskaan saaneet. Olipa ajattelutapa tähän mikä hyvänsä, asiat ovat heille tärkeitä, joten ne on hyvä ottaa huomioon omassa tekemisessä.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Familiarilla on menossa tänä vuonna (2022) teemavuosi, jonka teemana on omaohjaajuus. Tammikuussa Vennistä kysyttiin, haluaisinko tehdä opinnäytetyön teemavuoteen liittyen. Ehdotuksen sain vastaavalta ohjaajalta sekä yksikön johtajalta ja aihe kuulosti hyvin mielenkiintoiselta. Sain koululta paljon tietoa siitä mitä esivalmisteluja pitää tehdä ennen kuin saan virallisesti toiminnallisen osuuden aloittaa. Päätin että teen taustatyöksi pienen kyselyn nuorille siitä, miten he näkevät omaohjaajuuden tilan tällä hetkellä. Talolla on sen verran vähän nuoria, jotta jokainen sai vastata kysymyksiin omassa huoneessaan kaikessa rauhassa. Nämä kysymykset olivat vain minun omaksi ja yrityksen tiedoksi, ja niistä ei tule sen kummempaa mainintaa työni mihinkään vaiheeseen. Kun olen saanut opinnäytetyöni kokonaisuudessaan valmiiksi, hävitän kyselylomakkeet asianmukaisesti ja niistä ei jää mihinkään merkintää.

Toiminnallisena osuutena teen Venniin vuosikellon. Työssäni tarkastelen omaohjaaja teemavuoden kuukausittaisia teemoja. Kysyin yritykseltä koko vuoden teemat kuukausittain, jotta voin alkaa hahmottelemaan sekä toiminnallista osuutta että kysymyspatteristoa nuorille. Tämän meni puhtaasti omalla painollaan, koska tein harjoittelua ja kursseja samaan aikaan, joten yritin järjestää aikatauluni niin ettei laatu kärsi esimerkiksi väsymyksestä tai huolimattomuudesta. Aktiviteetit, puheenaiheet ja teemat tulivat vuosikelloon siis nuorten mielipiteiden pohjalta mutta olin miettinyt joitain valmiiksi kaiken varalle. Lopputuotokseni on nuorten ja omaohjaajien yhdessä tehty omaohjaajuuden vuosikello. Vuosikellossa on esimerkkejä siitä mistä nuoren kanssa voi keskustella ja mitä hänen kanssaan voi tehdä. Kello on helposti päivitettävissä, jos sellainen on tulevaisuudessa tarpeen. Vuosikello jäi Pienryhmäkoti Vennin seinälle sekä muistuttamaan että antamaan ideoita omaohjaajien ja nuorten yhteisille hetkille.

Toiminnallisen osuuden lisäksi opinnäytetyöhön kuuluu teoriapohja ja sen rajaaminen. Tämä osio on ollut toinen iso ja työllistävä tehtävä. Mitkä käsitteet kuuluisivat juuri tämän opinnäytetyön alle ja mitkä sointuvat yhteen. Miksi haluan juuri näitä käsitteitä käsitellä, ja mitä ne tuovat tälle opinnäytetyölle. Kevään ja kesän aikana sain kirjoitettua teoriapohjan kokonaisuudessaan loppuun. Kolmas

työllistävä tekijä ovat olleet erilliset suostumuslomakkeet, jotka tein sekä huoltajille että sosiaalityöntekijöille. Suostumuslomakkeessa siis kysytään suostumus, jotta nuori saa osallistua vuosikellon tekemiseen. Kun sain suostumuslomakkeet takaisin, ne säilytettiin nuorten omissa kansioissa ohjaajien lukollisessa toimistossa opinnäytetyön teon ajan. Opinnäytetyön arvioinnin jälkeen suostumuslomakkeet hävitetään asianmukaisesti. Sain myös suostumuslomakkeet (Liite 1) lähetettyä sekä sosiaalityöntekijöille että nuorten vanhemmille.

Syys-marraskuun aikana valmistelin vuosikellon pohjan, leikkasin kellon kuukaudet eriväreistä jokaiseen vuodenaikaan sopiviksi ja ohjeistin omaohjaajat kellon tekemistä varten (Liite 2). Lisäksi kerroin tämän vastaavalle ohjaajalle, jotta hän osaa aikatauluttaa omaohjaajuus aikoja, jotta kello valmistui ajoissa. Laitoin ohjeistukseen toiveen kaikkien nuorten kuukausien valmistumisesta viimeistään lokakuun loppuun mennessä, jotta pääsen kokoamaan kokonaisuuden viimeistään marraskuun alussa. Tähän aikatauluun tuli hieman muutoksia erilaisien tilanteitten takia, joten sain kasattua vuosikellon joulukuun alussa. Kyselin myös omaohjaajilta jälkikäteen, miten kellonteko meni, oliko haasteita, löytyikö puheenaiheita helposti ja oliko tekeminen mielekäästä.

Koen tällaisen yhteistyön kehittävän yksikön toimintaansa tulevaisuudessa. Haluan tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, joka kehittää yrityksen toimintaa. Pitkähkön työhistorian vuoksi koen, että minulla on paljon annettavaa, osaan katsoa asiaa sekä nuorten että työntekijöiden näkökulmasta ja minulla on aito halu saada yhteistä tekemistä yksikköön. Opinnäytetyö oli loppujen lopuksi kohtuullisen työläs lupalappuineen, nuorten aikatauluineen, omine aikatauluineni ja töineni mutta työ on nyt valmis ja se on palkinnut sekä minut, yrityksen että oppilaitoksen.

5.1 Yhteistyössä Familiar Oy

Familiar on perustettu vuonna 2015 jolloin Mediverkko ja Mehiläisen lastensuojelupalvelut ovat yhdistyneet yhdeksi valtakunnalliseksi toimijaksi. Sen jälkeen mukaan on liittynyt useita eri organisaatioita ja palveluntuottajia. Familiar kuuluu siis osaksi Mehiläinen-konsernia, joka tunnetaan yksityisistä sosiaali- ja

terveyspalveluista. Familiar keskittyy lastensuojelu- ja perhepalveluihin tarjoten palveluita kevyestä avohuollon tukihenkilö- ja perhetyöstä aina erityistason laitoshoitoon saakka. Familiarilla on yhteensä sata toimipaikkaa ja noin 1500 ammattilaista. Familiarin visiona on toimia suomalaisen lastensuojelun edelläkävijänä. Familiar tekee vuosittain yhteistyötä noin 200 eri kunnan ja kuntayhtymän kanssa sekä auttaa tuhansia ihmisiä. Familiarin missiona on pyrkiä rakentamaan parempi tulevaisuus lapsille ja nuorille edistämällä heidän hyvinvointiaan. (Familiar Oy 2021.)

Sijaishuoltoyksiköitä Familiarin organisaatiossa on yhteensä 60. Yksiköt ovat sekä niin sanottuja perustason ja erityistason yksiköitä. Pääsääntöisesti yksiköt ovat 14-paikkaisia. Yksiköiden osaamisalueita ovat esimerkiksi käytöshäiriöisten ja päihteillä oirehtivien nuorten auttaminen, neuropsykiatrinen osaaminen ja psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten hoito ja kuntoutus. Familiar on kehittänyt esimerkiksi toimintakykymittaria sijaishuoltoon ja se onkin nyt käytössä kaikissa lastenkodeissa ympäri Suomen. Familiarin toiminnan keskiössä on aina perhe ja lapsi. Tästä syystä Familiar tekee todella tiivistä yhteistyötä kuntien kanssa, jotta he pystyvät tuottamaan parasta mahdollista palvelua. Ydintehtävään kuuluu lasten, nuorten ja perheiden voimavarojen esiin saaminen ja niiden vahvistaminen, koska jokaisella ihmisellä ne ovat sisällään. Koska muutos lähtee aina ihmisestä itsestään, tarvitaan moniammatillinen henkilökunta, joka pystyy kohtaamaan asiakkaat omina itsenään ja motivoimaan heitä. Pyrkimyksenä on välittävä vuorovaikutus ja aito kohtaaminen oli se sitten missä ympäristössä tahansa tai kuinka pitkä tahansa. Tämä tarkoittaa sekä asiakkaita että kuntien sosiaalitoimen edustajia. Familiarin asiakaslupaus onkin: välitämme tulevaisuudestasi. (Familiar Oy 2021.)

Mehiläisen ja Familiarin arvopohjaan kuuluu neljä paria:

- Tieto ja taito
- Vastuu ja välittäminen
- Kasvu ja kehitys
- Kumppanuus ja yrittäjyys (Familiar Oy 2021.)

Tietoon ja taitoon kuuluvat esimerkiksi työntekijöiden vahvuus, jatkuva kehittyminen, ajan tasalla pysyminen sekä verkostojen ylläpitäminen.

Vastuuseen ja välittämiseen kuuluvat muun muassa aito kohtaaminen, avoin viestintä, toisten kunnioitus sekä laadun ja asiakaspalvelun parantaminen. Kasvuun ja kehitykseen kuuluvat mukaan kannattavuus, liiketaloudelliset tavoitteet, toimintamallien jatkuva kehitys ja asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen. Kumppanuus ja yrittäjyys pitää sisällään luottamuksellisen suhteen kaikkien kumppaneiden kesken sekä yrittäjyyshenkisyys. (Familiar Oy 2021.)

5.1.1 Pienryhmäkoti Venni

Pienryhmäkoti Venni on 7-paikkainen lastensuojelun sijaishuollon erityisyksikkö. Vennin toiminnan ajatuksena on tuottaa laadukasta ympärivuorokautista huolenpitoa sekä siihen liittyvää kuntoutusta asiakkaalle. Vennin arki on tasaista ja säännöllistä, niin sanottua kuntouttavaa arkea. Koulunkäynti, harrastukset ja normaali ikätasoinen elämä ovat keskiössä. Lisäksi jokaisen lapsen henkilökohtaiset kehitystarpeet huomioidaan työskentelyssä. Sääntöjä ja rajojakin Vennissä tietenkin on ja niistä pidetään kiinni. Aikuisten tehtävänä on kulkea rinnalla ja opastaa. Opastaminen on välillä patistamista, välillä jarruttamista sekä kieltojen asettamista. (Familiar Oy 2021.)

Vennissä ei eletä eristyksissä ympäröivästä maailmasta. Nuoret sekä henkilökunta liikkuu talon ulkopuolisissa tapahtumissa sekä harrastuksissa ja he tekevät erilaisia retkiä. Koulujen loma-aikoina koko talo käy usein yhteisillä loma- ja toimintamatkoilla. Yhteistyö koteihin on myös tärkeä osa työtä. Lähes jokaisen nuoren kohdalla tavoitteena on heidän kotiinpaluunsa. Vennin asiakkaille voidaan tuottaa hyvin joustavasti palveluita, joita tarvitaan kotiutumisen mahdollistamiseksi. (Familiar Oy 2021.)

Yksikössä asuvien lasten ja nuorten koulu järjestetään lähikoulu periaatteen mukaisesti. Yksikön lähellä (n. 1 km) toimii Ylikylän yhtenäiskoulu, sekä Korkalovaaran yhtenäiskoulu (n. 2,5 km). Lisäksi Rovaniemellä toimii Rovaniemen sairaalakoulu. Lukioita (Lyseonpuisto ja Ounasvaaran lukio) ja ammattikouluja (Redu) Rovaniemellä toimii useissa toimintayksiköissä, joihin pääsee bussiyhteyksiä hyödyntäen. Jokainen nuori saa paikallisliikenteeseen oman kortin käyttöönsä, jotta muun muassa koulumatkat sujuvat itsenäisesti. (Familiar Oy 2021.)

Vennin henkilökunta koostuu sosionomeista, sairaanhoitajasta, lähihoitajista ja nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajasta. Henkilöstölle järjestetään vuosittain laadittavan koulutussuunnitelman mukaan lisäkoulutuksia tukemaan työssä tarvittavaa osaamista. Talon arjessa on mukana arkipäivisin myös yksikön johtaja sekä vastaava ohjaaja. (Familiar Oy 2021).

5.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Airaksinen ja Vilka (2003) määrittelee toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteen olevan ammatillisella kentällä. Se on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on järjestää, opastaa tai ohjeistaa käytännön toimintaa ammatillisessa työssä. Opinnäytetyön tuotoksena voi olla esimerkiksi perehdyttämisorja, konferenssin järjestäminen, yrityksen kotisivut tai näyttely johonkin tiettyyn museoon/tilaan. (Airaksinen & Vilka 2003, 9.) Opinnäytetyöprosessi aloitetaan yleensä aiheanalyysillä tai ideapaperilla. Tässä kartoitetaan opinnäytetyön tekijöiden mielenkiinnon ja motivaation kohteet. Tämän lisäksi toiminnalliselle opinnäytetyölle olisi hyvä löytää toimeksiantaja työelämästä. Tämä antaa myös tukea ammatilliseen kasvuun. (Airaksinen & Vilka 2003, 16–17, 23.)

Seuraava virstanpylväs on toimintasuunnitelma eli opinnäytetyösuunnitelma. Suunnitelman tavoitteena on näyttää toiminnalla oleva jokin perusteltu ja harkittu syy ja pohja. Lisäksi se on lupaus toimeksiantajalle siitä mitä tehdään ja milloin tehdään. Yleisimmät asiat mihin suunnitelmassa vastataan ovat mitä, miten ja miksi: mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Suunnitelmaan täytyy myös selvittää lähdekirjallisuutta, tutkimuksia ja ajankohtaisia uutisia. Näin varmistetaan idean järkevyys, toteuttamisen mahdollisuus ja oma näkökulma toteutukseen liittyen. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi yllä mainittujen asioiden lisäksi aikataulutus, mahdolliset kulut ja resurssit, työn painatus ja alustava sisällysluettelo. (Airaksinen & Vilka 2003, 26–28.)

Suunnitelman jälkeen aletaan itse töihin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä siis tehdään sekä teoreettinen viitekehys että tuotos. Suositus ensimmäiseksi etapiksi on teoreettinen viitekehys, jossa samalla kerätään lisää tietopohjaa itselle mutta myös sukelletaan aiheeseen. Tämä osoittaa opiskelijan pystyvän yhdistämään käytännön työn teoreettiseen tietopohjaan. Lisäksi opiskelijan pitäisi

pystyä kriittisesti arvioimaan omaa tuotostaan, ratkaisujaan sekä omia toimintatapojaan samalla kehittäen itseään ja omaa työtään. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 41–42.) Loppujen lopuksi valmis opinnäytetyö käsittää raportin, johon on kielellistetty työprosessi, produkti sekä henkilökohtainen arviointi/pohdinta (Airaksinen & Vilkkä 2003, 65).

5.3 Tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Vennin nuorten mielipide ja kokemus omaohjaajuudesta ja sen laadusta. Olen tehnyt pienimuotoisen kyselyn nuorille paperillisena. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen hävitän vastauspaperit asian mukaisesti. Vastauksien sekä omaohjaajuuden teemavuoden pohjalta on tarkoitus tehdä omaohjaajuuden vuosikello. Vuosikellon kuukaudet jaetaan nuorten kesken ja jokainen nuori saa omaohjaajansa kanssa viettää yhteistä aikaa pohtien mitkä aktiviteetit tai puheenaiheet sopisivat juuri näille kuukausille. Vennissä on yhteensä seitsemän nuorta, joten viidelle nuorelle tulee kaksi kuukautta ja kahdelle nuorelle yksi kuukausi, jos saan kaikille luvan osallistua opinnäytetyöhöni. Vennissä on varattu ohjaajalle ja nuorelle omaohjaaja-aikaa, joten muutamalle kerralle voi varata aikaa oman kuukauden/kuukausien tekemiseen. Tarkoituksena on, jotta jokaisesta kuukaudesta tulee omanlainen, visuaalinen ja sellainen, jossa näkyy nuoren ajatusmaailma ja kiinnostuksen kohteet.

Vuosikello siis koostuu erilaisista yhteisistä tekemisistä ja puheenaiheista, jotka ovat suunnattu omaohjaajalle ja nuorelle. Näin heidän luottamussuhteensa kehittyä ajan mittaan. Vuosikellon tulisi olla visuaalisesti kiinnostava, käytännönläheinen, ajaton ja helposti päivitettävä. Kelloon tulee näkyville nuorten ääni ja käden jälki, jotta heille tulee merkityksellinen ja kuultu olo. Haluan myös, että omaohjaajat motivoituvat ja paneutuvat omaohjaajuuteen ja niin sanotusti omaan nuoreensa. Toivon heidän näkevän kuinka tärkeää omaohjaajan olemassaolo on nuorelle hänen arjessaan. Toivon heidän myös näkevän miten yhteistyöstä saa sujuvan ja luottamus on molemminpuolista, kun sen on ansainnut. Sijaishuollossa kukaan ei tiedä nuorten ajatuksia, ongelmia ja kuulumisia paremmin kuin omaohjaajat.

Yllä mainitun toiminnallisen osuuden lisäksi haluan työn olevan toimeksiantajan toiveiden mukainen, johon sekä minä, toimeksiantaja että koulu olisivat tyytyväisiä. Kysymyspatteristo, jonka olen tehnyt nuorille, antaa yritykselle arvokasta tietoa juuri tämän yksikön omaohjaajuuden tilasta ja mahdollisista kehityskohteista. Opinnäytetyö vaatii paljon aikaa, resursseja sekä avointa kommunikaatiota mutta uskon työn olevan mahdollinen ja lopputuloksen olevan juuri tähän yksikköön sopivan. Uskon myös yhteisen ajan ja omaohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen lisäävän yhteenkuuluvuutta ja lähentävän jo olemassa olevaa suhdetta.

Opinnäytetyön teoriapohja koostuu tärkeimmistä käsitteistä, jotka liittyvät vahvasti omaohjaajuuteen. Käsitteet ovat ratkaisukeskeisyys, osallisuus ja toimijuus sekä itse omaohjaajuus. Kaikilla omaohjaajilla on varmasti oma tyylinsä ja ajatuksensa siitä, miten he hoitavat oman työnsä mutta pyrin opinnäytetyölläni herättämään heidän mieltään siihen, että omaa toimintaa voi aina kehittää. Yritän saada heidät myös miettimään, onko juuri tämä tapa tai nämä menetelmät parhaimmat juuri tämän nuoren kohdalla vai mennäänkö sieltä mistä aita on matalin. Tulevaisuudessa omaohjaajat ja nuoret voivat yhdessä päivittää vuosikelloa ja muokata siitä sopivan jokaisen vuoden tarkoituksiin. Tämä on myös hyvä tehtävä omaohjaajan ja mahdollisen uuden nuoren tutustumiseen, kun laitokseen muuttaa uusia nuoria.

Halusin juuri nämä käsitteet opinnäytetyöhöni, koska ne ovat mielestäni omaohjaajuuden ydin ja omaa tekemistä pitäisi suunnata niin, jotta nämä käsitteet tulevat esille. Ensinnäkin nuori ei pysty toimimaan yhteiskunnassa, jos hänellä ei ole minkäänlaista osallisuutta tai toimijuutta. Joillekin nuorille passiivisuus on tullut lapsuuden aikana, joillekin vanhemmat ovat näyttäneet siihen hyvän esimerkiksi tai toiset ovat huomanneet sen olevan helpoin tapa selvitä eteenpäin. Omaohjaajan tulisi saada nuori taas aktiiviseksi ja kiinnostumaan omista asioistaan, ympäristöstään ja tulevaisuudestaan.

Ratkaisukeskeisyys on mielestäni parempi toiminta- ja työtapana kuin ongelmakeskeisyys. Ratkaisukeskeisyydellä vahvistetaan jo olemassa olevia voimavaroja, vahvistetaan itseluottamusta, kykenevyyttä ja opetetaan positiivisuutta sekä positiivista palautteen antoa. Sillä ei suinkaan lakaista

ongelmia maton alle vaan ne käsitellään positiivisuuden kautta. Jokaisella on elämässään sekä hyviä että huonoja päiviä mutta se riippuu aivan itsestä kumpia, on enemmän. Ihmiset jaksavat elämässään paremmin, kun heillä on olemassa voimavaroja, jotka kantavat niin hyvässä kuin pahassa.

Viimeisenä itse omaohjaajuus käsite. Mikä omaohjaaja on, mitä hän tekee, miksi hän on tärkeä osa nuoren elämää sijaishuollossa ja mitä kaikkea työhön sisältyy. Jotkut nuoret ovat eläneet lapsuutensa huonoissa olosuhteissa, ja heille on tullut säröjä kiintymyssuhteisiin eli heiltä saattaa puuttua luotettava/luotettavia aikuisia elämästään. Omaohjaaja on ainoa, joka tuntee nuoren kuin omat taskunsa, pitää huolta hänen tapaamisistaan ja lääkärikäynneistään, huolehtii kouluasioista ja pitää huolen, jotta häntä kuullaan asiassa kuin asiassa. Hän on nuorelle se luotettava ja rehellinen aikuinen, joka jokaisella pitäisi olla elämässään. Luotettavan suhteen luominen ei tapahdu hetkessä ja siihen täytyy nähdä vaivaa mutta on taatusti sen vaivan arvoista.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Omaohjaajuus lastensuojelulaitoksessa on yksi tärkeimpiä työtehtäviä, joita ohjaajat tekevät. Mielestäni on hyvä, että Familiar on yrityksenä tähän keskittänyt koko vuoden: omaohjaaja teemavuosi 2022. Familiarin laatujohtaja Marko Nikkanen on vuoden 2021 tiedotteessaan sanonut lastensuojelun olevan yritykselle sellaista toimintaa, joka pyrkii hyvään elämään. Jokainen ohjaaja kenellä on omaohjattava/omaohjattavia on käynyt tehtävään koulutuksen Familiarin puolesta. Tällä varmistetaan jokaisen ohjaajan olevan ammattilainen työssään. Tätä ammatillisuutta pidetään yllä erilaisilla koulutuksilla vuosittain. Samassa tiedotteessa on Mikko Määttänen (lastensuojelupalveluiden johtaja) todennut Familiarin haluavan pitää kaikista ammattilaisista kiinni, jotta he pysyisivät lasten ja nuorten elämässä koko laitoksessa olo ajan. Hän mainitsee myös monella lapsella ja nuorella olevan, ikävä kyllä, rikkinäinen lapsuus, jolloin yksikin pysyvä aikuinen voi olla ratkaiseva tekijä kehityksen ja tulevaisuuden kannalta. Juuri tästä syystä yrityksen on hyvä panostaa asiaan toden teolla. (Nikkanen 2021.)

Pohdin työni eettisyyttä Lastensuojelun keskusliiton (2014) laatiman oppaan pohjalta. Oppaassa on kymmenen eettistä periaatetta lapsen osallisuuteen. Toisena periaatteena on osallistumisen vapaaehtoisuus. Kohdassa puhutaan houkuttelusta, motivoinnista ja lahjonnasta, jota joskus joudutaan käyttämään, jotta lapsi toimii omaksi parhaakseen. Huomaan tämän myös lastensuojelulaitoksessa joutuen perusteellisesti kertomaan miksi näin tehdään, miten se on nuoren parhaaksi tai miksi lopputulosta ei välttämättä näe heti mutta se tulee näkymään jossain vaiheessa. Tämän työn kohdalla kuului harvinaisen vähän vastarintaa, ja omaohjaajat saivat nuoret hyvin temmattua mukaan toimintaan ilman yllä mainittuja toimenpiteitä kuten lahjonta. Uskon myös suurimman motivaation olevan lapsille ensimmäisenäkin vuosikellon jääminen pelkästään heille. Se ei tule julkiseksi laitoksen ulkopuolelle. Toisena heidän saavan itse suunnitella aktiviteetteja, joita he itse saavat osallistua ja joita tullaan toteuttamaan parhaan mukaan. Kolmantena varmasti se, ettei joka viikko tarvitse kysellä heiltä mitä he haluavat tehdä ja heidän ei niin sanotusti tarvitse keksiä haarukkaa uudelleen vaan heille on suoraan ehdottaa vaihtoehtoja, joita he itse ovat keksineet. (Hipp & Palsanen 2014, 9–10.)

Toinen kohta, jonka haluan nostaa esille, on neljäs periaate eli tarkoituksenmukainen osallistuminen. Tästä jo hieman aikaisemmassa kappaleessa puhuinkin mutta varsinkin lastensuojelulaitoksessa asuvalle lapselle tulee kaikki perustella rehellisesti ja tarpeenmukaisesti. Heidän luottamuksensa aikuisiin on saanut ison kolahduksen, joten heidän usko aikuisiin ei tule helposti takaisin. Tästä syystä olen puhunut opinnäytetyöstäni laitoksen nuorille jo keväästä asti, olen kertonut mitä teen, miksi teen ja kertonut sen olevan osa opintojani. Olen kertonut miksi vuosikello auttaa myös heitä itseään eikä pelkästään aikuisia. Sudentuoppa on mainittu lapsen olevan kutsuttu tekemään työtä vain sen takia, jotta voidaan sanoa lapsen osallistuneen mutta mielestäni tässä työssä nuori ei oikeastaan voi enempää osallistua omaan vuoteensa. Tässä työssä on nimenomaan kyse nuorista ja he itse tekevät tuotoksen. Minä olen vain liimaaja ja leikkaaja, joka kokoaa vuosikellon yhteen. Näin he näkevän, etten ole muuttanut heidän ajatuksiaan, mielipiteitään tai kiinnostuksen kohteitaan vaan olen tuonut ne esille, jotta ne voidaan ottaa huomioon. (Hipp & Palsanen 2014, 11.)

Kolmantena periaatteena otan tähän työhön avoimuuden ja näkyvyyden sen takia, ettei sitä voi lastensuojelulaitoksessa korostaa liikaa. Jos jäät nuorelle kiinni epärehellisyydestä ja ettet ole avoin niin se on todella iso kolaus. Pahimmassa tapauksessa siitä tulee loppuelämäksi luottamukseen särö. Tästä syystä olen antanut nuorten kysyä kysymyksiä työhöni liittyen, vastannut niihin rehellisesti ja antanut vapauden kertoa rehellisen mielipiteen työstä. Olen ottanut kaiken vastaan ja kiittänyt heitä rehellisyydestä. Olen kertonut heille niin sanotusti puitteet, jonka rajoissa asioita olisi hyvä miettiä esimerkiksi, ettei kesän aktiviteetiksi kannata laittaa helikopterilentoa koska se tuskin toteutuu vaan kannattaa olla realistinen toiveiden suhteen. Tähän liittyen olen myös ajoittanut nuoren ja omaohjaajan yhteisen tekemisen juuri omaohjaajan ajalle, jotta he saavat rauhassa kahdestaan keskittyä, jutella rehellisesti ja miettiä asioita avoimesti. Mielestäni tämä tuo sekä työn että nuoren äänen näkyväksi ja merkitykselliseksi. (Hipp & Palsanen 2014, 12–13.)

Tämän opinnäytetyön luotettavuus perustuu omaohjaajien kanssa käytyyn palautteeseen vuosikellon kuukausien tekemisen jälkeen. Tämän lisäksi kyselin muutamilta paikalla olevilta nuorilta, miten heidän mielestään kellon tekeminen

meni. Olen keskustellut jokaisen omaohjaajan kanssa, miten heidän mielestään tekeminen sujui ja oliko siinä haasteita. Ylipäätään keskustelua siitä kokevatko he vuosikellon hyödylliseksi tulevaisuudessa vai meneekö työ suoraan kaapin perälle. Aloitin keskustelun omaohjaajille toimitetusta ohjeesta. Yhden kysymyksen olen saanut ohjeistukseen liittyen ja se liittyi luuloon, että vuosikello on pelkästään ensi vuodelle tarkoitettu ja miten he pystyvät sen tekemään, kun nuori lähtee tammikuussa pois. Kerroin vastauksena, ettei kyse ole pelkästään yhdestä ihmisestä vaan he voivat ajatella tulevaisuutta ja yleisesti sitä mitä juuri näinä kuukausina voisi tehdä ja mistä puhua. Kaikkien muiden mielestä ohjeistus oli selkeä ja olin varannut heille riittävästi aikaa yhteiseen tekemiseen.

Opinnäytetyön toiminnallista osuutta ei varsinaisesti voi suoraan hyödyntää tai jatkokehittää esimerkiksi muihin yksiköihin koska se on suunnattu juuri Pienryhmäkoti Venniin. Toki pohjaa ja ideaa voi käyttää myös muissa yksiköissä ja sitä voi soveltaa muihin yksiköihin sopivaksi. Toivon kyllä tiedon opinnäytetyöstäni leviää Familiarin muihin yksiköihin, jotta myös he voivat hieman helpottaa omaa työtään vuosikellon avulla. Pohjaa voi käyttää myös kokonaisen laitoksen vuosikellona eikä pelkästään omaohjaajuuteen liittyen. Samalla idealla voidaan suunnitella lastensuojeluyksikön vuosi kokonaisuudessaan, jos sellainen helpottaa yksikön työntekijöiden ja lasten vuoden jäsentelyä. Tällainen työ voi olla myös joka vuoden kohokohta, jolloin saadaan yhdessä suunnitella seuraavaa vuotta. Näin myös lapset ja nuoret ovat tietoisia mitä, milloinkin tapahtuu ja he osaavat valmistautua tulevaan hyvissä ajoin. Tämän lisäksi aina voi tutkia erilaisten laitosten nuorten mielipidettä omaohjaajuudesta ja omaohjaajista, siitä miten omaohjaajuutta toteutetaan tällä hetkellä ja miten sitä tulisi kehittää.

Viimeisenä asiana tähän kappaleeseen voin todeta Familiarin tavoitteiden ja arvojen, tämän opinnäytetyön teoriapohjassa käytettyjen käsitteiden ja vuosikellon sulautuvan hyvin yhteen. Tämä työ liittyy kaikkein vahvimmin arvopariin tieto ja taito koska tässä kehitetään toimintaa ja luodaan uusia, hyviä toimintatapoja. Tähän kohtaan liittyy vahvasti myös ratkaisukeskeisyys, jota parhaillaan opetellaan yksikössä ja tuodaan osaksi arkea. Toiseksi vahvin on vastuu ja välittäminen koska tällä työllä on tuotu lapsia/nuoria ja omaohjaajia lähemmäksi toisiaan sekä lisätty heidän keskinäistä luottamustaan. Jokaisen nuoren osallisuutta, toimijuutta ja voimavaroja vahvistetaan omaohjaajan sekä

muiden ohjaajien puolesta. Heille opetetaan normaaleja kiintymyssuhteita, millaista on elää, kun arjessa on mukana turvallinen aikuinen ja millaista on, kun ongelmia sijaan etsitään ratkaisuja yhdessä.

Muutos ei tapahdu hetkessä olit sitten minkä ikäinen ihminen tahansa. Sitkas yrittäminen ja asioiden toisto palkitaan jossain vaiheessa. Tämä pätee niin työntekijöihin kuin lapsiin ja nuoriin. Siksi myös työntekijät käyvät koulutuksissa pitkin vuotta, jotta heidän ammattitaitonsa säilyy ja kehittyy vuosien mukana. Minusta on hienoa, kun erilaiset yhteistyökumppanit järjestävät erilaisia koulutuksia kuten MAPA (Management of Actual or Potential aggression) tai neuropsykiatrinen valmentaja ja yritys antaa mahdollisuuden työntekijöilleen osallistua niihin. Tämä takaa kaikkia edellisessä kappaleessa mainittuja asioita. Toivon opinnäytetyöni aiheuttavan enemmänkin puhuttavaa omaohjaajuuteen ja sen tärkeyteen liittyen sekä antavan lisäpotkua oppimiselle.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni prosessi alkoi alkuvuodesta 2022. Aikaisemmassa ammattikorkeakoulututkinnossani olen tehnyt perehdytyskansion, joten nyt halusin tehdä jotain aivan muuta. Olen ollut kiinnostunut lastensuojelusta heti opintojeni alusta alkaen ja pääsinkin lastensuojeluyksikköön tuntityöntekijäksi ensimmäisen vuoden opintojeni jälkeen, joten halusin tehdä opinnäytetyöni lastensuojeluun liittyen. Selkeä ajatus oli toiminnallisesta opinnäytetyöstä koska itse opin parhaiten tekemisen kautta. Sain työpaikaltani idean tähän opinnäytteeseen ja sanoisin ettei matka aivan mutkaton ja kivetön ollut. Teoriapohjaa joutui rakentamaan uudelleen muutamaan otteeseen ja toteutustakin joutui viilamaan useamman kerran mutta mielestäni se vain tarkoittaa toteutuksen olevan hiottu vastaamaan juuri tämän yksikön nuorten tarpeita. Välillä tuli myös tuskastumisen hetkiä, kun tuntui siltä, ettei oma osaaminen riitä saamaan tätä opinnäytetyötä kokoon ja on haukannut liian ison palasen yksin tehtäväksi. Onneksi aina jostain suunnasta kuului, minun olevan matkalla oikeaan päin ja kyllä se voitto sieltä tulee hiljalleen eikä hätäisiä ratkaisuja kannata tehdä.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen lopputulokseen ja siihen kun omaohjaajat sekä nuoret lähtivät tekemiseen mukaan tarmolla ja innolla alusta alkaen. Mielestäni sain yrityksen työntekijöiltä myös tukea opinnäytetyöni tekemiseen ja se otettiin huomioon omaohjaajille suunnitelluissa ajoissa. Olen myös erittäin tyytyväinen omiin ohjaaviin opettajiin, joilta olen myös saanut valtavasti uusia näkökulmia, hyviä ja käytännöllisiä neuvoja sekä tukea ongelmia kohdatessani. He ovat myös tsempanneet, kun esimerkiksi vanhemmilta joutui odottamaan suostumuslomakkeita jonkun aikaa ja kun tuntui työn olevan pysäkillä pahemman kerran. Mielestäni heidän monipuolinen kokemus on antanut paljon juuri minun opinnäytteelleni.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada aikaan visuaalinen ja ajaton vuosikello omaohjaajuuteen. Ajatuksena suhteellisen helppo mutta käytännön työnä aivan jotain muuta. Kyselyn, jonka tein nuorille ennen kesäloman alkua toimi hyvin. Osalla nuorista oli kysymyksiä lomakkeeseen liittyen ja osa osasi vastata suorilta kaikkiin kysymyksiin. Huomasin selkeästi oman mielikuvani omaohjaajuuden

toteutumisesta olleen aivan eri kuin nuorilla. Suurin osa oli tyytyväinen omaohjaajansa, heidän antamaan aikaan ja heiltä saamaansa neuvoihin, ohjaukseen ja työhön. Aivan muutaman kohdalla oli toiveita saada enemmän aikaa omaohjaajansa kanssa tai hänen olevan huonosti tavoitettavissa. Toki mietin tässä myös millainen omaohjaajuus kokemus heillä on aikaisemmin, ollut ja mihin he vertaavat tämänhetkistä kokemusta, mutta suurin osa oli siis tyytyväisiä tämänhetkiseen tilanteeseen. Tämän pohjalta oli hyvä ja helppo lähteä työstämään toiminnallista osuutta eli vuosikelloa koska pohja oli mielipiteiden perusteella suhteellisen vakaa.

Kesän lopussa lähetin suostumuslomakkeet kaikille huoltajille sekä sosiaalityöntekijöille. Olin yllättynyt kuinka nopeasti sosiaalityöntekijät vastasivat ja kaikkien työhön osallistuvien nuorten luvat sosiaalityöntekijöiltä oli allekirjoitettuna kahden viikon sisällä lähettämistä. Huoltajien puolelta osa vastasi saman päivän aikana ja osaa joutui muistuttelemaan useampaan kertaan. Osalla ei ollut tulostinta tai skanneria, joten lähetin lomakkeet kirjepostina. Osa ei kirjettä vastaanottanut koskaan, osalla lomake meni hukkaan ja osa lähetti kirjeen takaisin mutta se hukkui jonnekin postin syövereihin. Huomasin sähköisen allekirjoituksen olevan loppujen lopuksi kaikkein kätevin tapa ja olisin voinut kysyä sitä jo ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen. Loppujen lopuksi kaikkien suostumuslomakkeiden saamiseen meni noin kuukausi.

Minulla meni yhteensä yksi kokonainen työpäivä ostoksilla käymiseen (värikynät ja kartongit), kuukausien piirtämiseen kartongille ja niiden leikkaamiseen, omaohjaajille ja nuorille paperillisten ohjeiden tekemiseen ja tulostamiseen (Liite 2) sekä niiden jakamiseen omaohjaajille jokaisen kuukauden kanssa. Pääasiallisesti jokaiselle omaohjaaja + nuori yhdistelmälle tuli tehtäväksi 2–3 kuukautta. Ohjeistin heitä myös sanallisesti ja kerroin aikataulun olevan lokakuun loppuun eli heillä oli noin kuukausi aikaa tehdä työ valmiiksi. Aloitusvaiheessa kaikilla ei vielä ollut suostumuslomakkeita allekirjoitettuna mutta aloitin työn porrastetusti, jolloin työ eteni sujuvasti koko ajan. Sain viimeisetkin suostumuslomakkeet kaksi viikkoa sen jälkeen, kun ensimmäiset nuoret aloittivat kuukausien teon. Ne ketkä aloittivat urakan viimeisenä annoin aikaa viikon 44 loppuun saakka. Harmillisesti syyslomaviikko sotkin hieman omia sekä

lastensuojeluyksikön aikatauluja mutta onneksi sain tehtävät jaettua suhteellisen nopeasti.

Alun perin ajattelin hoitavani koko opinnäytetyön itse eli teen kuukaudet itse nuorten kanssa ja kokoamme yhdessä vuosikellon seinälle. Mietin kuitenkin asiaa melko pitkään ja päädyin sellaiseen ratkaisuun, jossa omaohjaajat tekivät kuukaudet yhdessä nuorten kanssa, ja minä kokosin kuukaudet yhdeksi vuodeksi. Tämä kahdesta syystä. Ensimmäiseksi olin koko kesän toisessa työpaikassa töissä ja kävin ainoastaan silloin tällöin lastensuojelulaitoksessa opinnäytetyön puitteissa. Huomasin nuorten alkavan etäännyä, koska en ollut täysipäiväisesti töissä enää. Mietin, jos käyn samalla tahdilla laitoksessa syksyn ja talven aikana, tilanne on kiusallinen nuorille ja he eivät välttämättä pysty rehelliseen keskusteluun kanssani vaan haluavat tilanteesta mahdollisimman nopeasti pois. Toiseksi lastensuojelulaitokseen on tullut kevään 2022 aikana paljon uusia työntekijöitä vanhojen lähdettyä, joten ajattelin tällaisen kahdenkeskeisen ajan "uuden" omaohjaajan kanssa tekevän varmasti hyvää tutustumiselle ja rauhoittumiselle. Vuosikellon tekemisen tarkoitus on nimenomaan lähentää nuoren ja omaohjaajan suhdetta, parantaa vuorovaikutusta ja lisätä luottamusta. Joten päädyin muuttamaan alkuperäistä suunnitelmaani laitoksen nuorten parhaaksi.

Tein myös ratkaisun siitä, että omaohjaaja ja nuori tekevät omat kuukaudet omaohjaajalle tarkoitettuna aikana. Tämäkin päätös muuttui syksyn aikana alkuperäisestä ideasta, joka oli kaikkien nuorten ja omaohjaajien tekevän koko kellon yhtenä päivänä yhdessä. Mietin laitoksessa olevan niin monenlaista eri nuorta erilaisine tarpeineen, joten heidän olisi helppo lähtevä yllyttämään toisiaan. Yksi kun riehaantuu niin aina joku lähtee mukaan. Laitoksessa on myös sellaisia nuoria, jotka sulkeutuvat täysin isossa ryhmässä, joten idea ei ollut myöskään heidän kannaltaan hyvä. Päädyin siis tähän ratkaisuun aivan omien havaintojeni ja intuitioni pohjalta ja jaksan edelleen uskoa ratkaisun olleen oikea.

Tämän jälkeen keskustelin itse kellon tekemisestä. Jonkin verran tuli palautetta, että nuoria oli hankala saada ajattelemaan yleispätevästi vaan he ajattelivat mitä juuri he haluavat tehdä ja mikä juuri heille on tärkeää. Tämä näkyy myös lopputuloksessa mutta se ei mielestäni haittaa koska kello on juuri heidän

näköisensä. Ajallisesti yhden kuukauden tekemiseen oli mennyt aikaa noin 15–20 minuuttia ja puheenaiheita oli löytynyt helposti. Omaohjaajien kanssa oli ollut helppo jutella itselleen tärkeistä asioista, ja osa omaohjaajista oli myös oppinut uusia asioita omasta nuorestaan. Jokaisen juttelukerran jälkeen itselleni tuli vain varmempi olo siitä, että juuri näin tämä työ pitikin toteuttaa ja tavoitteet ovat täytetty. Kello onnistui jopa paremmin kuin alun perin ajattelinkaan. Koen keskustelujen ja palautteen valossa opinnäytetyöni olleen luotettava ja lopputuotos rehellinen. Keskusteluista nousi myös esille teoriapohjassani käytetyt teemat ja aiheet kuten osallisuus, omaohjaajuuden merkitys ja ratkaisukeskeisyys, joten koen että tässä opinnäytetyössä myös teoria ja käytäntö vastasivat hyvin toisiaan. Kuten jo aiemmin olen maininnut niin Vennissä ohjaajuutta viedään yhä enemmän ratkaisukeskeisempään suuntaan, mikä on mielestäni loistava asia ja sen huomaa myös nuorten nykyisessä käyttäytymisessä.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen oli opettava, mielenkiintoinen ja mukaan mahtui ylä- ja alamäkiä. Lopputulokseen olen tyytyväinen ja tiedän ettei tämän työn tekeminen ollut helpoimmasta päästä. Työ vaati paljon paineensietokykyä, mukautumiskykyä, yhteistyötä eri tahojen kanssa ja kompromissien tekoa. Uskon työn olleen minulle kuitenkin helpompi kuin jollekin ulkopuoliselle koska tulen hyvin toimeen sekä nuorten että henkilökunnan kanssa. Olenkin laittanut aikaisemmin muutaman esimerkin siitä mitä asioita olisi voinut tehdä jo heti alusta asti toisin, mutta ne ovat olleet kuitenkin suhteellisen pieniä asioita ja nyt en keksi muuta, miten olisin voinut tehdä työn paremmin. Jos olisin ollut tiiviimmin töissä Vennissä tämän työn aikana olisi tehnyt joko työn niin sanotusti yksin nuorten kanssa mutta tähän hetkeen tämä vaihtoehto oli selkeästi paras.

LÄHTEET

- Digimoduli. 2021. Markkinoinnin vuosikello 2022. Blogi. Viitattu 13.9.2022. <https://digimoguli.fi/blogi/markkinoinnin-vuosikellon-luominen-ilmainen-pohja/#h-mit-hy-ty-on-markkinoinnin-vuosikellosta%22%3EMitä%20hyötyä%20on%20markkinoinnin%20vuosikellosta%3C/a%3E%3C/li%3E%3Ca%20href=>
- Familiar Oy. 2021a. Tietoa meistä. Viitattu 11.2.2022. <https://familiar.fi/tietoa-meista>
- Hart, R. 1992. Children's participation – from tokenism to citizenship. Firenze: UNICEF. Viitattu 25.10.2022. <https://www.unicef-irc.org/publications/100-childrens-participation-from-tokenism-to-citizenship.html>
- Hipp, T. (toim.) & Palsanen, K. (toim.). 2014. Lasten osallistumisen etiikka – Lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 6.10.2022. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Lasten_osallistumisen_etiikka1.pdf
- Hipp, T. & Pollari, K. & Luoma, S. 2018. Nuorten äänen pitää kuulua! – Nuorten osallisuus päätöksenteossa. Lastensuojelun keskusliiton verkkojulkaisu 06/2018. Viitattu 6.10.2022. <https://www.lskl.fi/julkaisut/nuorten-aaenen-pitaa-kuulua/>
- Heinonen, H. & Kuikka, M. 2013. Lapsen oikeuksien toteutuminen nyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Marjanen, P. & Marttila, M. & Varsa, M. (toim.). 2013. Pienten piirissä – Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: Bookwell Oy.
- Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö – Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Tutkimusraportti 3/1994. Ympäristöministeriö. Helsinki: Painatuskeskus.
- Hurtig, J. 2006. Lasten tieto sosiaalityön haasteena. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö – kohtaamisia. menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Häkli, J. & Kallio, K. & Korkiamäki, R. (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ja tekijät. Viitattu 17.3.2022 http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf
- Innokylä. Vuosikello. Viitattu 13.9.2022. <https://innokyla.fi/fi/tyokalut/vuosikello>
- Isola, A-M. & Kaartinen, H. & Leemann, L. & Lääperi, R. & Schneider, T. & Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Juvenes Print. Viitattu 17.3.2022.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Juhila, K. 2016. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina – sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. 7. painos. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.

Kaskiharju, E. & Oesch-Börman, C. & Heimonen, S. 2014. Se tärkein ihminen maailmassa. Nro 6: Ikääntyminen. Ikäinstituutti. Viitattu 11.5.2022. <https://ketju-lehti.fi/aiheet/tutkimuksessa-tapahtuu/se-tarkein-ihminen-maailmassa/>

Katajainen, A. & Lipponen, K. & Litovaara, A. 2003. Voimavarat käyttöön. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laiho, M. 2018. Vahvuudet ja voimavarat käyttöön. Luentomateriaali. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri. Oulu.

Marttila, M. 2018. Ratkaisukeskeisyydestä voimaa sosiaalityöhön ja ohjaukseen. PRO SOS -hanke. Viitattu 16.3.2022 <https://www.prosos.fi/ratkaisukeskeisyydesta-voimaa-sosiaalityohon-ja-ohjaukseen/>

Muukkonen, T. 2013. Lapsen kohtaamis- ja prosessiosallisuus. Teoksessa Bardy, M. (toim.) 2013. Lastensuojelun ytimissä. Tampere: Juvenes Print.

Nikkanen, M. 2021. Lapsi kaipaa enemmän aikuisen aikaa myös lastensuojelussa. Familiar Oy. Viitattu 25.10.2022. <https://familiar.fi/ajankohtaista/omaohjaaja-teemavuosi-2022>

Nevalainen, V. 2005. Aikuinen ja lapsi: Kasvatuksesta voi selvitä hengissä. Helsinki: Edita Prima Oy

Ojanen, S. 2006. Ohjauksesta oivallukseen – Ohjausteorian käsittelyä. 3. painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Paaso, M. 2015. Psykologi: Kun päätöksenteko junnaa, anna intuitiolle tilaa. Yle Uutiset. Viitattu 29.5.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-7829976>

Pekkarinen, E. 2006. Lastensuojelun ryhmätoiminta murrosikäisten tyttöjen kokemana. Teoksessa Forsberg, H. & Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö – kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleenarviointia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ratkes 2022. Ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry – RATKES. Viitattu 16.3.2022. <https://ratkes.fi/yhdistys/>

Saarenpää, J. 2019. Missä sinä olet hyvä? Viitattu 29.5.2022. <https://luontaisettaipumukset.fi/2019/02/14/missa-sina-olet-hyva-2/>

Saukkola, K. & Laane, T. 2017. Näe sydämellä – Luo arvostava yhteys lapseen. Kerava: Painojussit Oy.

Sinkkonen, J. 2015a. Lapsen kiintymyssuhteet tavanomaisissa ja poikkeavissa olosuhteissa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K (toim.). 2015. Lapsi uusissa oloissa – tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. 1. painos. Helsinki: Duodecim.

Sinkkonen, J. 2015b. Mitä tulisi ottaa huomioon lasta sijoitettaessa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K (toim.). 2015. Lapsi uusissa oloissa – tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. 1. painos. Helsinki: Duodecim.

Sinkkonen, J. 2015c. Omahoitaja lapsen ja nuoren kasvun tukena. Teoksessa Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K (toim.). 2015. Lapsi uusissa oloissa – tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta. 1. painos. Helsinki: Duodecim.

Sorsa, M. 2003. Lapsen ja hoitajan yhteistyösuhde lastenpsykiatrisella osastolla. Teoksessa Munnukka, T. & Aalto, P. 2003. Minun hoitajani – näkökulmia omahoitajuuteen. 1–3. painos. Vantaa: Dark Oy.

Stenvall, E. 2021. Lapsen arkinen osallisuus – mistä lapselle syntyy kokemus, että voi osallistua ja vaikuttaa?. Teoksessa Tuulensalo, H. & Kalliomeri, R. & Laimio, J. (toim.). 2021. Kohti lapsen näköistä osallisuutta. Helsinki: Pelastakaa lapset ry.

Vilén, M. & Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

- Liite 1. Suostumuslomake huoltajille
- Liite 2. Ohjeistus omaohjaajalle ja nuorelle
- Liite 3. Vuosikello (ei julkaistavassa työssä näkyvillä)

Liite 1:

SUOSTUMUS HUOLLETTAVANI OSALLISTUMISEEN OPINNÄYTETYÖSSÄNI

Olen Heidi Hirvonen ja opiskelen Lapin Ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Teen opinnäytetyöni Pienryhmäkoti Venniin. Opinnäytetyönäni teen vuosikellon, johon toivon, että mahdollisimman moni lapsi osallistuisi omalla työpanoksellaan. Vuosikello tulee yleisiin tiloihin kaikkien nähtäville, kun se on valmis. Tarkoituksena on, että jokainen saa kertoa omia ehdotuksia vuosikellon eri kuukausille. Nämä voivat olla esimerkiksi aktiviteetteja tai puheenaiheita. Vuosikelloon ei tule henkilötietoja tai kuvia vaan vuosikello koostuu piirroksista, kirjoituksista ja omista näkemyksistä, jossa huomioidaan anonymiteettisuoja. Osallistuminen on vapaaehtoista. Toivon saavani teiltä luvan huollettavanne osallistumiseen.

Huollettavani saa osallistua opinnäytetyöni tekemiseen.

KYLLÄ

EI

Huollettavan nimi:

Paikka ja päiväys:

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Suostumuslomake säilytetään lapsen omassa kansiossa. Lomake hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Liite 2:

HEI OMAOHJAAJA JA NUORI

Teen oppinäytetyönäni omaohjaajuuden vuosikellon Venniin. Tarkoituksena on, että teette tämän yhdessä omaohjaajan kanssa yhteisellä varatulla ajallanne. Haluan että keskustellette, tutustutte, vitsaillette ja nauratte yhdessä. Vietäkää mukava askarteluhetki. Päätavoite tälle vuosikellolle on se, että jokaisen ääni näkyisi vuosikellossa. Tämä tarkoittaa sekä sinua omaohjaaja että sinua nuori.

Luokkaa yhdessä 2 kuukautta vuosikelloon. Koristelkaa, piirtäkää, värittäkää, maalatkaa ja kirjoittakaa. Miettikää mitä yhteisiä tekemisiä omaohjaajan kanssa juuri tänä kuukautena voisi tehdä. Onko jotain asioita mitä juuri tällöin olisi hyvä käydä läpi? Tulevaa kouluvuotta, uusia harrastuksia vai pitäisko pohtia syvempiä asioita esimerkiksi omat vahvuudet? Aiheet voivat olla mitä vain maan ja taivaan väliltä kunhan ne ovat mielekkäitä, tärkeitä ja ne auttavat jaksamaan eteenpäin.

Tavoite on, että vuosikellon jokainen kuukausi olisi valmis lokaan viimeinen päivä.

P.S. Jos tuntuu mahdollottomalta tehtävältä niin teemavuoden käsikirjasta voi ottaa hieman mallia.

Kiitos jo etukäteen yhteistyöstä!

T. Heidi

OMAOHJAAJUUDEN VUOSIKELLO